

Estimări

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ I.L. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

SOCOLEȘTI ȘI PLOIEȘTIUL

atitudini

revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță
Ion Bogdan Lefter
Magda Răduță
Diana Rînciog

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244-578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Numărul actual al revistei este ilustrat cu tablouri realizate în cadrul taberei de pictură „Dan Platon”, iunie 2024, organizată de Casa de Cultură „I.L. Caragiale”.

Coperta 1 și 4: lucrări arhitectonice realizate de arhitectii Socolescu, de-a lungul veacului.

3-4

6-11

17-19

24-25

28

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: *Glissando poetic*

Poezie - PAG. 3-5

Șerban FOARȚĂ: *Chopin, Études/ Flașnetă/ Despre un oarecare Chopinhauer*

Arhitectură - PAG. 6-11

dr. arh. Gabriela PETRESCU: *Socoleștii și Ploieștiul (II)*

Nicolae Manolescu - PAG. 12

Autografe primite: Ion STRATAN

Prahografii - PAG. 13-16

Alexandru-Ionuț CRUCERU: *Grecii de pe Teleajen atestați în secolul al XVI-lea*

Dorin STĂNESCU: *O carte pentru toți ploieștenii: Gheorghe Marinică, Ploiești pe scara istoriei*

Cărți aproape noi - PAG. 17-19

Magda RĂDUȚĂ: *Karma complicată a profesorului de română (Șerban Tomșa, Amintirile unui optzecist întârziat)*

Memo - PAG. 20-23

Horia GÂRBEA: *Amintiri și înrudiri*
Dumitrița STOICA: *Perle școlare*

Repere francofone - PAG. 24-25

Diana RÎNCIOG: *Rouen, orașul lui Flaubert și Corneille, o destinație de vacanță de neratat*

Actualitate - PAG. 26

A XXIII-a întâlnire a Cenaclului Literar Atitudini/ Daria Iordache: *Ziua în care nu am mai fost om/ Costin Dobre: Firul vieții*

Ace - PAG. 27

Ion Bogdan LEFTER: *Ce-a mai rămas din onorabilitatea presei*

Sport - PAG. 28

Mihai IOACHIMESCU: *Fie să renască!*

SCANEAZĂ
CODUL QR

Glissando poetic

Dan Gulea

Gabriela și Constantin Abăluță, *Dialog înflorind la minimă depărtare*, Editura Cartex, București, 2023, 296 p.

Edward Lear, *Rime fără noimă*, antologie și traducere de Ștefan Stoenescu și Constantin Abăluță, cu o prefață de Ștefan Stoenescu și o postfață de Constantin Abăluță, Editura Cartex, București, 2024, 320 p.

Dialogul dintre Gabriela Abăluță și Constantin Abăluță din recentul volum intitulat *Dialog înflorind la minimă depărtare* cuprinde mai multe tipuri de lectură și de model existențial; la prima vedere, este un dialog purtat prin intermediul ecranelor de doi oameni aflați la senectute în camere diferite din același apartament – în timpul pandemiei de COVID-19: impresii, atitudini, opinii, speranțe, comentarii, amintiri – lucruri s-ar spune obișnuite într-o situație excepțională, precum izolarea impusă de autorități, așa cum se întâmplă pe cea mai mare parte a globului.

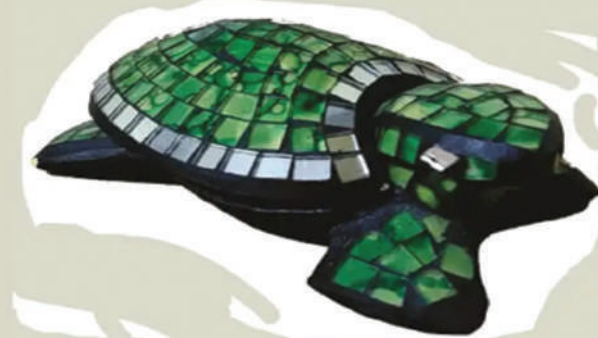
Dar pandemia și reacțiile la izolarea „oficială” nu sunt decât niște factori adiacenți; dialogul începe în februarie 2020 (și durează până în mai 2021), așadar înainte de declararea stării de urgență în România și de instituirea măsurilor cunoscute, iar dialogul înseamnă o convorbire prin intermediul formelor poetice japoneze haibun (mesajele Gabrielei sunt cel mai adesea haibun-uri) și haiku (răspunsurile lui Constantin).

Acest prim strat al unor conștiințe avertizate, în situația specială de comunicare în care se află, este precedat de profilul general al autorilor; Constantin Abăluță este un poet recunoscut pentru exprimarea unor stări la prima vedere insesizabile, a microuniversului banalului în care există întotdeauna semnele transcendentului. De aici, apropierea lui de un anumit supraréalism cu volute în proză și în teatru, deopotrivă, permanent alimentat de o solidă perspectivă critică – înșiruirea de titluri ar fi fastidioasă –, dar trebuie amintită cel puțin masiva antologie în două volume mari însumând mai bine de 1000 de pagini, *Poezia română după proletcultism* (2000).

Și poate că acest supraréalism cel mai bine se poate vedea în desenele și acuarelele pe care le-a făcut mereu, însoțindu-i scrisul, dialogând sau nu cu acesta – după cum se poate observa și în reproducerile pe care *ATTITUDINI* le-a publicat în mai multe rânduri de-a lungul timpului – inclusiv în acest număr.

Totul, dublat de permanentele interogații ale muncii de traducător: din anii '70 traduce din Dylan Thomas, Wallace Stevens, Edward Lear, Patrick Modiano, Marcel Schwob –

**gabriela
și constantin
abăluță**

**dialog înflorind
la minimă
depărtare**

pentru a mă opri doar la câțiva din cei peste 70 de autori din care a tradus, adesea alături de Gabriela Abăluță – așa cum este la volume și texte de Beckett, Baudelaire sau Henri Michaux. Transpunerile în română ale Gabrielei Abăluță (Bulgakov, Orwell) tind către integrala autorilor, așa cum se întâmplă, de exemplu, la Boris Vian.

Ușor de observat că traducerile se încadrează în marele areal al supraréalismului și al avangardei generice – înțelese în litera lor (reprezentanți, opere) cât, mai ales, în spiritul lor (modelele supraréalistilor și ale oricăror avangardiști).

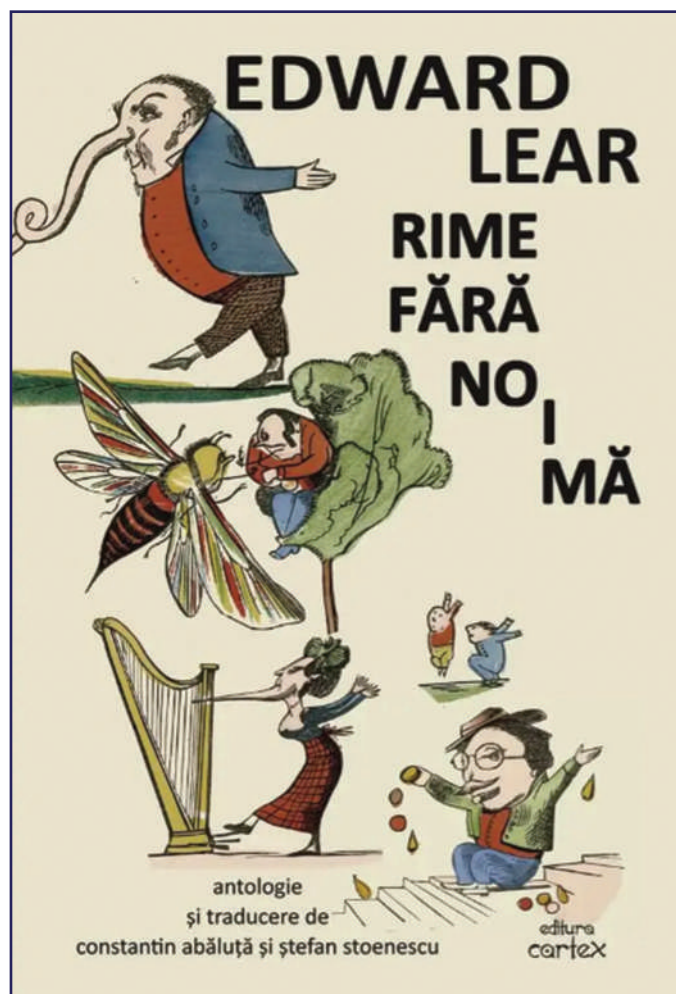
Unul dintre modelele lui Constantin Abăluță este astfel poetul de secol XIX Edward Lear, din care a tradus împreună cu Ștefan Stoenescu, reeditat acum la Cartex, după mai bine de o jumătate de veac, într-o ediție însoțită de reproducerea ediției din 1885 de la *A Book of Nonsense* – sub titlul *Rime fără noimă. 109 limerick-uri*. Un model prin explorarea discontinuităților din lumea înconjurătoare, pe de o parte, și prin dialogul dintre imagine și text, pe de alta; astfel, Lear este un precursor al absurdismului. În originala „Postfață” în versuri care însoțește această transpunere în română, Constantin Abăluță recunoaște: „C-un grafit și-un tibișir/ L-am îngânat pe Ed. Lear./ Am suflat foarte ușor/ Peste

barba-i de mohor,/ Pe nasu-i strălucitor/ Lăcrimând în gând: «Ca el,/ Valul poate fi la fel?»».

Cu aceste premise, *Dialogul înflorind...* dintre Gabriela și Constantin Abăluță s-a desfășurat mai întâi într-o antologie „de pandemie”, fragmente apărând în *Izolare forțată* (2020), antologia de la Casa de Pariuri Literare, subintitulată „jurnal de pandemie”, care conținea mărturiile unor scriitori (Nora Iuga, Mihail Vakulovski, Irina-Roxana Georgescu ș.a.) și ale prietenilor lor despre felul în care au traversat și traversează epoca de COVID-19 (cartea a apărut la finele lui 2020, primul an al pandemiei). Constantin și Gabriela Abăluță sunt prezenți cu un schimb epistolar desfășurat pe parcursul unei luni, din 18 aprilie până pe 16 mai 2020 – aceasta din urmă fiind prima zi de „libertate”, când s-au ridicat parțial restricțiile și oamenii au putut din nou să iasă afară din casă. „Haibun și haiku pe timp de pandemie”, introducerea dialogului semnată de Constantin Abăluță, avertizează că unele texte „nu se supun estetice clasice japoneze a acestor forme, ele fiind în primul rând reacții la neobișnuita situație dată”; astfel, unele texte sunt mai mult decât un haibun, „acea mică proză interiorizată în care se amestecă reportajul, eseul, jurnalul intim, și care adesea întruchipează momentul haiku: acea observație esențială, acea scăpărare de chibrit care va declanșa flăcările combustiei lăuntrice”.

Între multiple pliuri ale acestor texte – o sursă de inspirație, o secvență ce surprinde felul în care un haibun se transformă în haiku, iar acesta, mai departe, într-un sonet; la 21 martie 2020, Gabriela scrie: „Peste tot uși închise, obloane trase. Singurele flori la chioșcul din stație sunt cele de pe mușamaua cu care este acoperit rastelul plin altădată cu vase și găleți cu flori”. Răspunsul lui Constantin: „flori imprimate/ pe mușama – / singurele flori din oraș”. De aici, a pornit un sonet în variație liberă care nu a fost publicat în *Dialog înflorind...*, ci în *Izolare forțată*; este vorba de sonetul „Dacă vrei să-mi fii prieten”, datat 2 aprilie 2020, care începe de la ideea din schimbul epistolar de mai sus: „Singurele flori din oraș/ au rămas cele imprimate pe mușamaua/ dintr-o florărie închisă/ dar și pe astea cine să le privească”.

Într-un rar moment de confesiune (pentru că traducătorul își suprimă vocea, pentru a-i da totul autorului tradus), Gabriela Abăluță va transforma *Dialogul înflorind...*, de structură poundiană, într-o coborâre în etapele copilăriei și ale adolescenței, ale primilor pași în complexitatea lumii. Constantin Abăluță observă transformarea textului, a poeziei în proză, se entuziasmează: „povestești ca un prozator [...] făurești un personaj care ești tu însuși”; „e scriitura-viață care-ți dă puteri”. Alteori, evaluează obiectiv, nefăcând rabat de la meseria sa: „o bucată de proză excelentă”; „momentul tău e uman, modest, impresionant, adevărat etc. bravo încă o dată” – pentru a găsi identități și a face comparații: „și la marii humorști ruși, ori de alte naționalități, se vede cum speculează granița duios/ cara-

ghios/ ridicol a acestor personaje frizând neverosimilul”. Cel mai adesea însă, evaluează o anumită interioritate, mai ales când se raportează la „personaje” pe care le-a cunoscut în realitate: „Pentru mine, atmosfera din largă familie a ta este însăși personificarea timpului care a trecut și care continuă să treacă, cu bătaii de inimă mai mari sau mai mici, în orice caz cu un aport sensibil și vizibil”.

Nu există însă numai straturi literare, glissando poetic și jocuri de identitate; epistolarul ce ia turnuri confesive indică, inevitabil, și o anumită fiziologie, când o noapte în care te trezești de doar trei ori este o noapte odihnitoare, când corpul are dreptul la cuvânt și induce temeri; nu este doar vârsta care determină toate acestea – bătaile aritmice de inimă au fost mereu pentru personajul-autor Gabriela o sursă de îngrijorare, de la vârste mici începând.

Emoționantul dialog este urmat de o antologie poetică, unde personajul principal este cea care a fost Gabriela sau „Babiela”; antologia, alcătuită din poeme apărute în alte volume, se deschide însă cu un grupaj de „Sonete inedite” – iar „picură bacovia litere taciturne în seara asta” este primul sonet reinterpretat formal de Constantin Abăluță: „dau telefoane doar să aud alt glas/ la nesfârșit repetând vorbe de-ale lui gabi// noaptea micuțe scânteii galbene/ scrâșnesc printre bogatele iluminări ale orașului/ comand un haiku pentru crucea de piatră/ de pe mormântul lui gabi”.

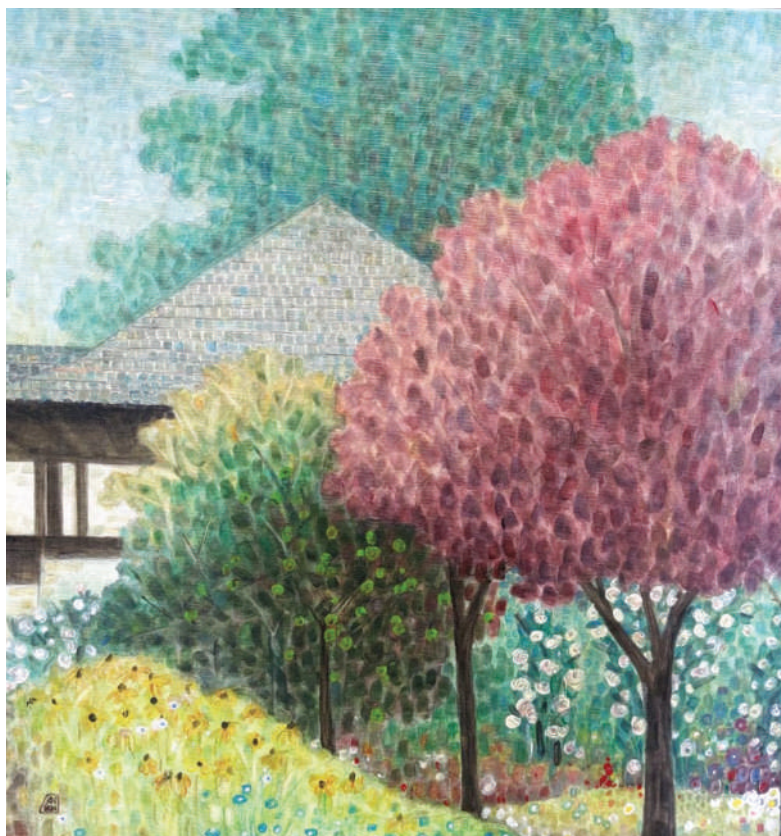
Șerban Foarță la
emisiunea TVR Garantat 100%

Trei poezii de Șerban FOARȚĂ

„Despre un oarecare Chopinhauer” este poemul care a apărut inițial sub îndrăznețul titlu al volumului *Copyright* în 1979, la Editura Litera – editură unde va apărea peste o vreme și *Aer cu diamante* –, o editură ce publica în epocă exclusiv în regia autorului („semicapitalistă” sau „semisocialistă”, după cum recunoaște poetul într-un interviu), fiind astfel deschisă experimentelor ce puteau ieși de sub raza ochiului negrăit de vigilant al cenzurii. Pornind de la acest poem, remarcat în epocă de cititori precum Nicolae Steinhardt, poetul Dinu Flămând spunea despre Șerban Foarță că „încrucișează eseu cu poezia”; reluat ulterior în mai multe antologii de autor, „Chopinhauer” (ciopârțitorul de Chopin, spunea undeva Enescu – evident, într-un cu totul alt context) ajunge acum în paginile revistei *ATITUDINI*, cu atenție la frazare și distribuție, anturat de două noi poeme. În acest poem, ce trimite explicit la Chopin și la Schopenhauer, se poate reflecta, la un moment dat, și întreaga activitate a lui Șerban Foarță – poet, eseist, traducător, dramaturg, pianist. Cel care a debutat editorial cu aparatul critic de la *Povestea vorbii* de Anton Pann (1967), iar în poezie, cu *Texte pentru Phoenix* (1976, în colaborare), volum-interfață a legendarei formații de rock Phoenix, este recunoscut pentru cercetările sale poetice, de la eseurile din *Afinități (s)elective/efective* (1980, 1990), la versurile din *Holorime* (1986), traducerile din Mallarmé (*Album de versuri*, 1988), *Edward Lear (Limericks)*, 1992), Georges Perec (*Disparația*, 2010), pentru felul în care gândește cartea ca un obiect artistic (cu trimitere exactă la „obiectul obiectiv oferit” al suprarealismului), incluzând aici expozițiile sale personale (*Cromografii*), dar și indicibilul muzicii, pe care pianistul Șerban Foarță o cunoaște și o interpretează. (D.G.)

Șerban Foarță a mai publicat în *ATITUDINI* (nr. 11/ 2021) poemele „Lamentul omului de apă”, „D’après” și „Pisces”, sub titlul comun *3 acvarii*, integrate ulterior în volumul *Aquarelă sau Acvariu* (2022).

Alice Necula, „Colț de grădină”

Chopin, *Études*

Degetele boante
apte-ar vrea să fie
să emită cuante
de melancolie

Degetele cioante
gata-ncep să fie
să emită cuante
de melancolie

Degetele toante
apte-ajung să fie
să emită cuante
de melancolie

după ce pe poante
umblă,-ncep să fie
gata de-un andante
prin melancolie

degetele boante...

Flașnetă

Păpuși de porțelan
și îngeri cu joben
dansează cu elan
un vals al lui Chopin.

În melancolic parc
o dată la un an,
mișcați de-un tainic arc
de ceas fără cadran.

Alexandra Baciuc, „Grafitti și lumină”

Despre un oarecare Chopinhauer

Ajuns la cină cu-ntârziere, diseară, dl Chopinhauer, din buzunarul de la pieptul gherocului îngust va scoate, cu greu, un rând de verighete, două cătușe mici de aur, cu două nume:

C h o p i n h a u e r

(având, pe cestălalt, să-l spuie nu fără a privi, pe gânduri, la botul negrelor lui ghete),

vestindu-ne,-n sfârșit, logodna-i cu dșoara YZ! La care, veterana casei, cu mâna pâlnie la ureche, va cere,-mbujorată, bisul aceluia nume, iar pensiunea va sfârâma,-ntre pleoape, lacrimi, cum perle într-un creuzet, – pentru ca doctorul să zică, la vizita de dimineață, că ne-a crescut, de ieri, tensiunea*.

Va fi atâta pace-n aer, încât vom tresări când, albă, făina lămpilor va prinde să cearnă, dens, prin site Auer**. – „Aduceți lângă pat clavirul: nocturna-mi ultimă se cheamă, de nu mă-nșel, *Die Welt als Wille...*”***; nimic nemaiputând, altminteri, să-ngaime dl Chopinhauer, cuvântul căruia din urmă va bântui prin încăpere, nevralgic, surd și fără noimă, ne'ngăduit de multe zile.

* Anacronism, pesemne, pardonabil, într-un perimetru al ficțiunii.

** Cf. nota anterioară.

*** Cf. Arthur Schopenhauer, *Zur Metaphysik der Musik* (în *Die Welt als Wille und Vorstellung*, II. Teil, Inselverlag, Leipzig, f.a., p. 1232):

Chopin, desen al logodnicei sale,
Maria Wodzińska (1835)

Arthur Schopenhauer, portret de
Ludwig Sigismund Ruhl, 1815

Socoleștii și Ploieștiul (II)

dr. arh. Gabriela Petrescu

A treia generație a Socoleștilor - arhitecți îl are drept reper pe **Toma T. Socolescu**, (1883-1960), fiul lui Toma N. Socolescu, care devine unul dintre arhitecții autohoni cei mai cunoscuți în România interbelică, atât prin clădirile proiectate și executate, cât și prin activitatea sa didactică și publicistică.

Toma T. Socolescu este considerat cel mai prolific arhitect din familia Socolescu, remarcându-se printr-o activitate bogată, atât în practica arhitecturală, cât și în cea publicistică și didactică, fiind preocupat de teoria și critica de arhitectură. Față de predecesorii lui, Toma T. Socolescu, prin scrierile sale, *Fresca Arhitecților, care au lucrat în România în epoca modernă (1800-1925)* și *Amintiri*, este, într-un fel, inițiatorul unei critici de arhitectură și al unui repertoriu al arhitecților din România modernă, nescris până în acel moment. Complexitatea personalității lui Toma T. Socolescu are la bază trei generații de arhitecți și constructori din familia sa, care l-au îndrumat spre înțelegerea reperelor principale ale profesiei de arhitect, concepția, funcționalitatea și mai ales, calitatea ireproșabilă a execuției.

Toma T. Socolescu a activat ca arhitect, antreprenor, profesor, teoretician al arhitecturii. A avut funcția de

primar al orașelor Ploiești și Păulești și a fost arhitect-șef al județului Prahova. Arhitectul s-a implicat în diverse proiecte, pentru crearea în Ploiești a unor instituții culturale. O altă activitate strâns legată de cea de arhitect a fost cercetarea de artă veche românească.

Contemporan cu arhitecții moderniști ai vremii, Toma T. Socolescu a rămas consecvent în crearea unei arhitecturi românești moderne, bazată pe tradițiile arhitecturii vechi, pe moștenirea bizantină, activitatea sa punând accentul pe realizarea unor lucrări în stilul neoromânesc.

Tema locuinței a fost o preocupare permanentă pentru arhitecții Socolescu. Toma T. Socolescu a proiectat nenumărate imobile de locuit și de raport în Ploiești, București, Câmpina, Vălenii de Munte, Sinaia. În concepția arhitecturală a locuințelor create de acesta, recunoaștem influența care au avut-o asupra sa în primul rând arhitecții din familie, cât și experiența căpătată în cadrul școlii de arhitectură, în atelierul arhitectului Ion Mincu, al cărui discipol s-a declarat. Dintre locuințele realizate de Toma T. Socolescu amintim: casa Orăscu, casa dr. Fridman și casa Grigore Ivănceanu, din Ploiești; vila D. Ștefănescu și vila D. Gheorghiu din Câmpina; vila Florica Socolescu, vila N. Scorțeanu, casa N. Iorga, din Sinaia; vila D. Ionescu din București. Dintre imobilele de

raport realizate se remarcă: imobilul fraților Tillman, imobilul din Calea Șerban Vodă, ambele din București; iar la Ploiești, imobilele Socolescu, Toboc, Pârvulescu, Bogdan.

Cele mai importante edificii publice ridicate în Ploiești de arhitectul Toma T. Socolescu sunt: Halele Centrale, Catedrala Sf. Ioan, Palatul Școlilor Comerciale, Banca Creditul Prahovei, Casa Corpului Didactic, Palatul de Justiție, proiectat de arhitectul Ernest Doneaud în colaborare cu arhitectul Toma T. Socolescu. Cea mai importantă lucrare a sa rămâne Ansamblul Halelor Centrale din Ploiești, simbol al municipalității, construcție monumentală, interesantă, de modernism specific anilor '30, realizat cu o structură din beton armat și un joc de materiale – cărămidă aparentă, piatră, metal, sticlă - care capătă o expresivitate arhitecturală deosebită. Stilul eclectic în care au fost realizate are o dominantă clară de Art Deco, de exemplu scrisul decorativ, care inscripționează frontoanele celor șapte porți (Porțile București, Brăila și Constanța fiind singurele care s-au păstrat).

Proiectul este o confirmare a profesionalismului lui Toma T. Socolescu, a modului în care a răspuns complexității unui program nou pentru România. Proiectul este o demonstrație de integrare a cerințelor funcționale moderne și a noutăților tehnice de ultimă oră într-un proiect. Ansamblul Halelor Centrale a reprezentat pentru Ploiești o primă organizare a piețelor alimentare pe baze igienice, economice, dar și dorința de a realiza un spațiu public între cele trei embleme ale orașului: Catedrala Sf. Ioan, Halele Centrale și Palatul Culturii, proiect la care Socolescu a colaborat cu arhitectul Ernest Doneaud.

Toma T. Socolescu a proiectat în perioada antebelică, în stil neoromânesc, lăcașuri de cult importante: biserica cu hramul Sf. Alexandru și Sf. Nicolae din comuna Nuci și biserica Sf. Pantelimon din Ploiești.

Perioada interbelică a fost pentru arhitect cea mai productivă. A realizat construcții religioase precum: Turnul catedralei Sf. Ioan și biserica Sf. Haralambie, ambele din Ploiești; biserica Izvorul Tămăduirii din comuna Izvoarele, Prahova; biserica Adormirea Maicii Domnului din comuna Magula, Tomșani, Prahova;

biserica Adormirea Maicii Domnului din Scăieni; biserica Sf. Dumitru din Ploieștiori, Blejoi; capela familiei Tomescu din Văleni de Munte; capela cimitirului Eternitatea din Scăieni. În 1924 Toma T. Socolescu a participat la concursul lansat pentru realizarea unei catedrale ortodoxe în Târgu Mureș.

Toma T. Socolescu a tratat fiecare proiect cu aceeași seriozitate, fie că era proiectul de mare amploare al Halelor Centrale, fie proiectul școlii din comuna Păulești. Rezolvarea detaliilor de arhitectură, prin găsirea unor soluții adecvate, prin folosirea diverselor materiale precum piatra naturală, cărămida, lemnul, sticla și metalul, reprezenta unul dintre principiile care au stat la baza practicii sale iar rezultatul este o arhitectură de calitate pentru care arhitectul a pledat în toată perioada activității.

Imobil Calea Șerban, București

Tribunalul din Văleni

Conacul Douque, Păulești

Casa Iorga din Sinaia

Liceul din Buftea

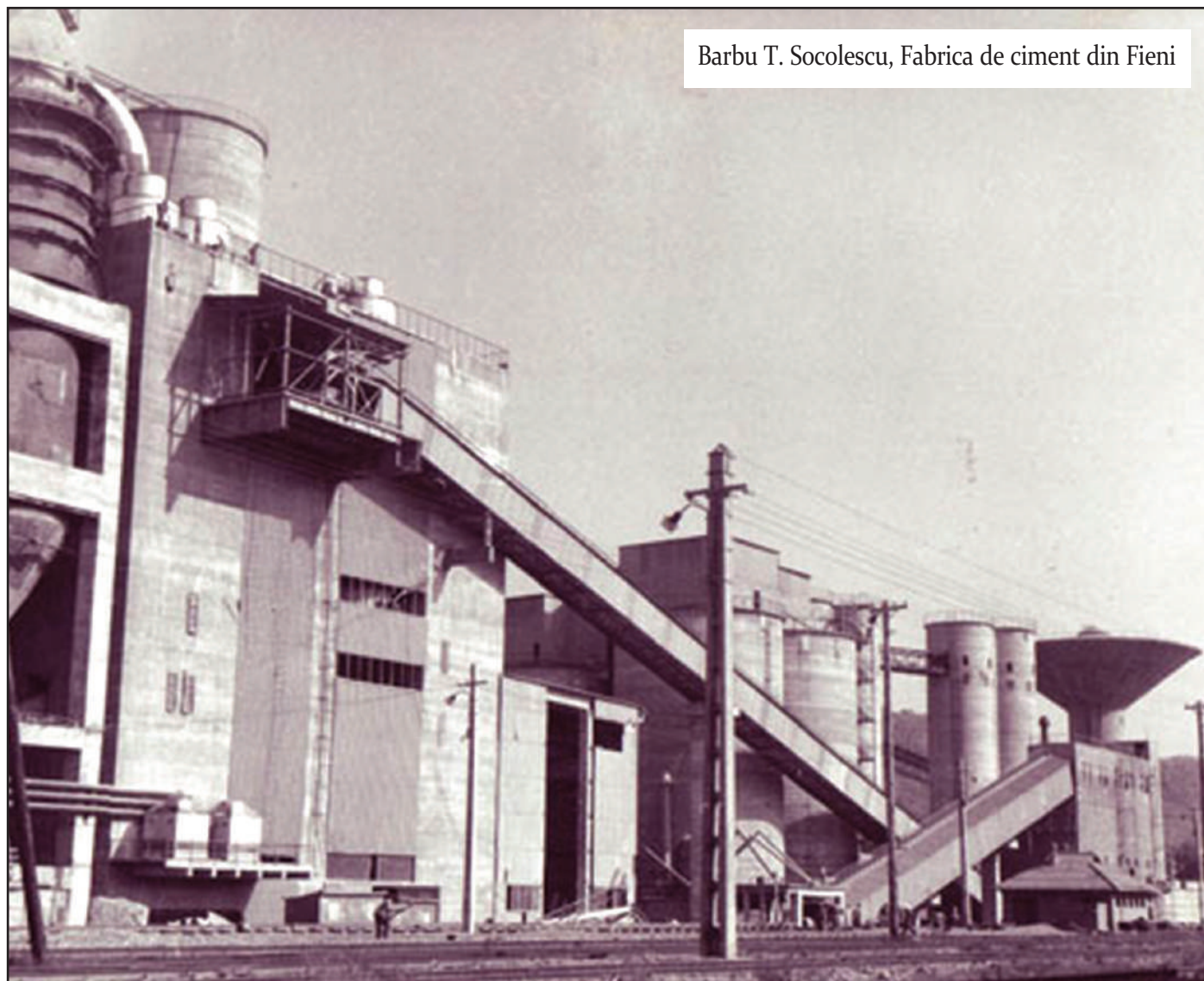
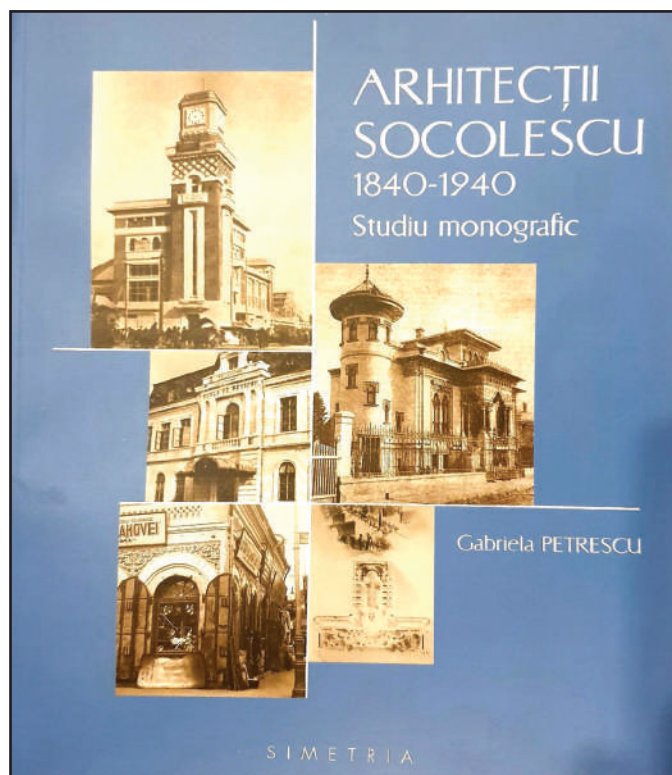

Toma N. Socolescu, biserica Sf. Vineri

A patra generație a familiei l-a avut drept reprezentant al breslei pe **Toma Gheorghe-Barbu Socolescu** (1909-1977), născut la Ploiești, fiul lui Toma T. Socolescu, absolvent și el al École des Beaux Arts din Paris, cu o activitate începând cu anul 1937, dar întreruptă de impunerii politico-ideologice postbelice. El s-a orientat către arhitectura industrială, dar și din domeniul învățământului.

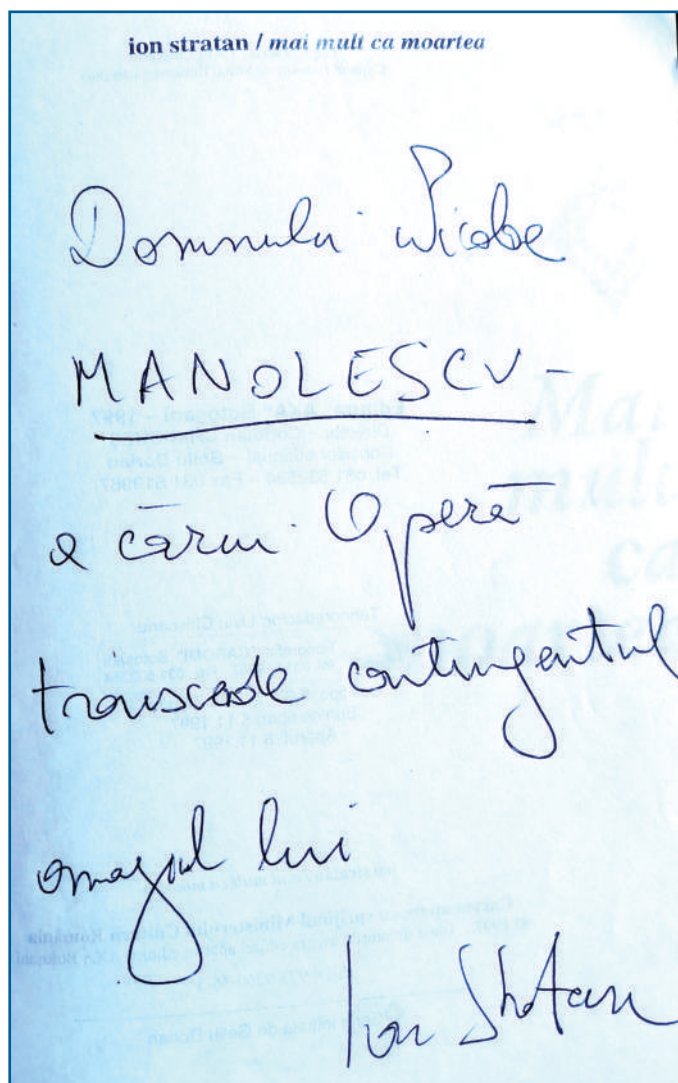
Volumul *Arhitectii Socolescu 1840-1940 - studiu monografic*, este un omagiu adus celor cinci arhitecți Socolescu, membri ai aceleiași familii, prin aducerea între paginile sale a vieții și activității acestora. Operele arhitecților Socolescu reprezintă un patrimoniu de arhitectură românească deosebit de valoroasă. Locul acestora este în rândul celor mai de seamă arhitecți români. Majoritatea lucrărilor existente ale arhitecților Toma N. Socolescu, Ion N. Socolescu și Toma T. Socolescu, reprezentând diverse programe de arhitectură, locuințe, școli, biserici, hale, sunt incluse în lista monumentelor istorice.

Barbu T. Socolescu, Fabrica de ciment din Fieni

Din seria autografelor primite, din fondul BCU, prezentăm în acest număr dedicația lui Ion Stratan, de pe volumul *Mai mult ca moartea* (ediția I, Editura Axa, Colecția „La steaua – poeți optzeciști”, Botoșani, 1997, 164 p.; coperta I: desen de Mihai Eminescu (detaliu); consilier editorial: Gellu Dorian; BT 6.11.1997; apărut: 8.11.1997; cota II327267, ex. nr. C20120671).

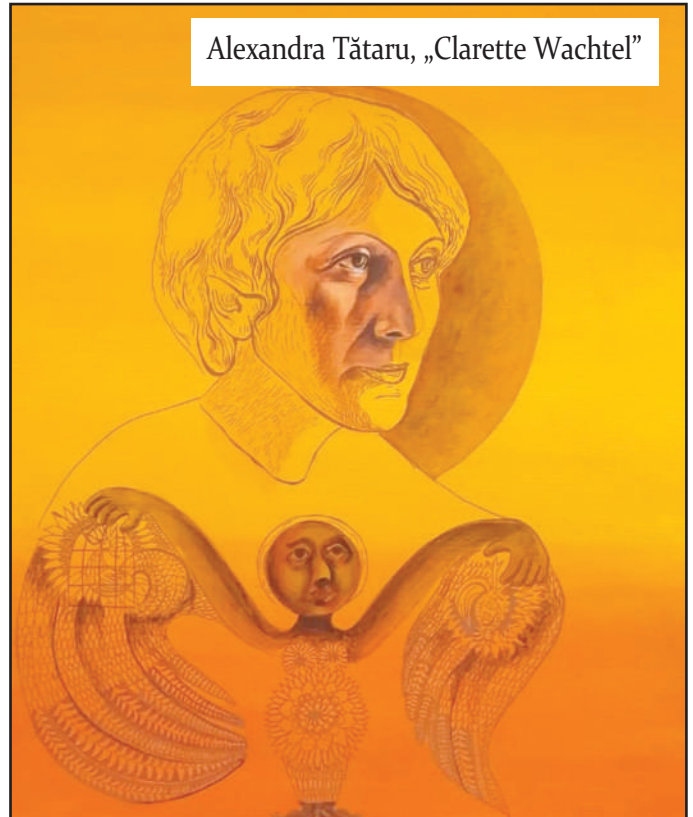
Cuvintele lui Stratan au o anumită greutate, filtrată de mai vechiul poem „urmele” din volumul *Lumină de la foc* (1990) și, de altfel, de întreaga istorie a Cenaclului de Luni: „Cînd tragem peste privire cerul ca o/ lamă de fereastră încordată, zimțuită/ la orizont, se vede sensul aducerii/ noastre și insectarea în acul acumului”.

Grecii de pe Teleajen atestați în secolul al XVI-lea

Alexandru-Ionuț Cruțeru

Căderea Constantinopolului sub turci la anul 1453 a însemnat, așa cum știm din istorie, apusul Imperiului Bizantin și strângerea relațiilor dintre greci și români. Valuri de refugiați aveau să treacă în Țările Române după tragicul eveniment, unde, cu sprijinul oferit chiar de domnitori, își vor face un rost aspirând la poziții sociale înalte. Spre deosebire de cei de alte religii, cărora le era interzis să dețină pământ în Țara Românească, grecii ortodocși beneficiau de absolut toate înlesnirile de care dispuneau locuitorii țării. Nu trebuie deci să ne mire că, în următoarea sută de ani, grecii ajung să ocupe un loc important atât în ierarhia bisericească cât și în cea de stat, ca egumeni de mănăstiri, schileri (vameși) în târgurile de margine și chiar ca membri ai sfatului domnesc. Această stare de fapt a atras după sine și o nouă realitate socială și economică: infiltrarea grecilor avuți în sânul obștilor libere, prin cumpărarea unor părți din moșiile de baștină ale acestora. De aici a mai fost un singur pas până când conflictul de interese dintre populația indigenă și greci să nască diferite fricțiuni și abuzuri (tentative de acaparări ilicite). Un document emis de Alexandru al II-lea Mircea, domnitorul Țării Românești, la 11 iulie 1568, dă mărturie că fenomenul din urmă s-a petrecut și pe valea superioară a Teleajenului, acolo unde erau în ființă sate de moșneni cu o mare vechime (Măneciu, Drajna, Starchiojd). Se pare că urcarea lui Alexandru al II-lea Mircea pe tron le-a dat curaj câtorva moșneni din satul Măneciu să reclame abuzurile săvârșite de niște greci și să ceară întărirea vechilor drepturi asupra pământului lor, lucru care s-a întâmplat. Măsura luată în favoarea mănecenilor era justificată în hrisovul domnesc astfel: „Ci au fost împresurați de Greci cu sila”. Cine erau acești greci și când își făcuseră loc în această margine a țării este greu de spus. Editorii documentului au tradus Grecii ca nume de sat, cu majusculă. Însă altă atestare a presupusei așezări nu întâlnim în niciun alt document emis în perioada medievală pentru așezările văii Teleajenului. Or, dacă a evoluat alături de celelalte comunități statornice, satul nu putea să nu lase urme în acte sau în toponimia minoră. În ceea ce ne privește, credem că documentul surprinde existența unui nucleu social căruia populația indigenă i-a atribuit etnonimul Greci. Avem îndoieli că ar fi fost vorba de un număr ridicat de

Alexandra Tătaru, „Clarette Wachtel”

persoane sau de o colonizare masivă. Mai degrabă a existat o familie cu situație economică bună, care a reușit să pună mâna pe ceva pământuri în zonă. Din document nu se înțelege dacă grecii alcătuiau o ceată în interiorul obștei mănecene sau erau așezați pe una dintre moșiile vecine și încălcau hotarele intersătești. În orice caz, hrisovul amintit mai sus ar putea să nu fie singurul element care indică așezarea unor etnici greci în Subcarpații de Curbură. Bunăoară, e semnificativ de precizat că cea mai veche și importantă ceată de moșneni din satul Zeletin a fost cea a Sersarilor. După cum nota lingvistul Alexandru Graur, numele Sersea ar putea avea la bază antroponimul Xerxes. Etimologia face trimitere, așadar, la existența unui erou eponim de origine greacă. Acest personaj împreună cu familia se puteau infiltra prin cumpărare în obștea moșnenilor și, ulterior, ca personaj cu statut dominant, își putea impune numele fraților săi de moșie. Un caz similar întâlnim la Ogretin, unde o parte din moșnenii înfrățiți pe moșie cu Radu Mihalcea comisul din Pătârlagele au format apoi ceata Comișeilor. Să aibă oare Sersarii din Zeletin legătură cu abuzurile de la Măneciu, stăvilite de Alexandru al II-lea Mircea în 1568? Ipoteza nu trebuie exclusă, cu toate că nu pot fi aduse dovezi irefutabile. Faptul că satele

Măneciu și Zeletin nu împărtășesc hotare comune, generatoare de conflicte teritoriale, nu îi putea împiedica pe greci să se infiltreze în mai multe moșii locale simultan. În perioada în care mănecenii erau împresurați de greci, satul Zeletin ființa și avea printre locuitori oameni care se ocupau cu neguțătoria. Numele satului apare în registrele comerciale ale Brașovului, pe anul 1554, cu doi cărași și două transporturi în valoare totală de 1400 de aspri. Ulterior, la 17 noiembrie 1582, strămoșii Sersarilor au primit de la Mihnea Turcitul întărirea stăpânirii asupra moșiei lor Zeletin, care începea din zona actualului hotar dintre Prahova și Buzău și se încheia la munte, în dreptul satelor Slon și Bătrâni. În absența unor informații suplimentare suntem obligați să ne rezumăm la aceste precizări. La finalul acestor rânduri, un lucru rămâne de netăgăduit: infiltrarea etnicilor greci în comunitățile moșnenești de pe Valea Teleajenului s-a produs cu mult înainte de instaurarea domniilor fanariote în Țara Românească și Moldova (1711/1716), în zona satului Măneciu, după cum demonstrează hrisovul din 11 iulie 1568.

Alexandra Stancu, „Defragmentat”

O CARTE PENTRU TOȚI PLOIEȘTENII

Gh Marinică, Ploiești pe scara istoriei, Societatea Culturală Ploiești Mileniul III, 2024

Dorin Stănescu

Prima lucrare monografică a istoriei orașului Ploiești l-a avut ca autor principal pe scriitorul Mihail Sevastos, iar monumentală carte publicată la finalul perioadei interbelice a fost până în anul 2019 singura istorie „oficială” a Ploieștiului. Cu un conținut informațional perimat prin prisma trecerii timpului, dar cu o iconografie care rămâne validă și astăzi, monografia lui Sevastos a reprezentat din punct de vedere metodologic un melanj între o lucrare științifică și o lucrare de popularizare a istoriei locale. Modelul acesta al lui Sevastos a fost reactualizat prin inițiativa ing. Constantin Trestioreanu, președintele Societății Culturale Ploiești Mileniul III, care, începând cu anul 2000, a adunat în jurul său o serie de intelectuali și a demarat proiectul scrierii unei lucrări care să actualizeze informațiile istorice și să utilizeze noile instrumente și metodologii necesare unei lucrări științifice de înaltă ținută. Au rezultat la final în 2019, din munca unui colectiv eterogen - istorici, filologi, ingineri,

trei volume totalizând 3000 de pagini ale noii monografii a orașului – *Marea Carte a Ploieștilor*. Opera aceasta reprezintă, fără îndoială, o reușită, un model de proiect cultural dus la bun sfârșit în condiții onorabile, atât din punct de vedere al conținutului, cât și al tipăriturii propriu-zise, iar cititorii pasionați de istoria locală, dar și specialiștii domeniului vor găsi în paginile acestei lucrări informații bine sistematizate și aproape exhaustive privind istoria orașului Ploiești „ad urbe condita” și până în preajma anului 2018. O prestigioasă recunoaștere a efortului Societății Culturale Ploiești Mileniul III a fost dată de către Academia Română care a conferit, în anul 2021, celor doi coordonatori ai noii monografii a Ploieștiului, ing. Constantin Trestioreanu și prof. dr. Gheorghe Marinică, diploma Meritul Academic.

Demersul de anvergură celui finalizat în anul 2019 a avut însă și câteva inconveniente: lipsa de resurse financiare a impus tipărirea unui tiraj mic și implicit difuzarea a fost redusă, iar numărul mare de pagini – 3000, a generat și un preț ridicat al achiziției celor trei volume.

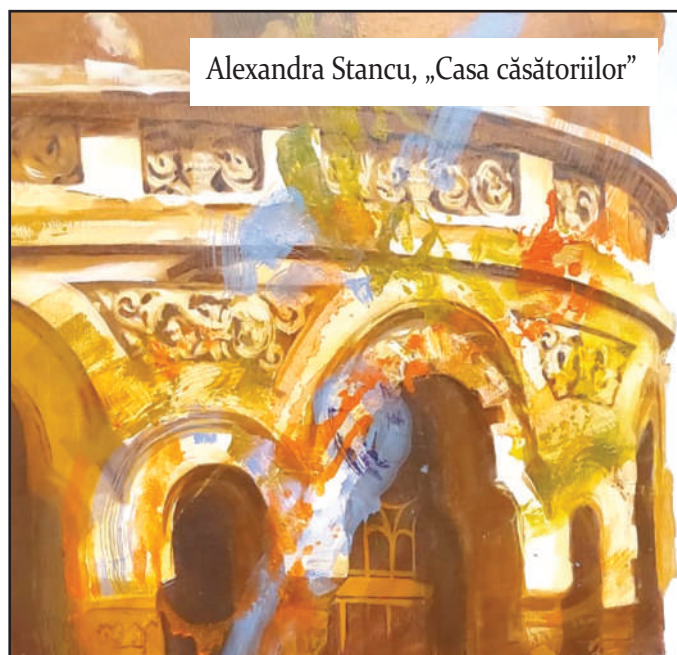

Chiar dacă va mai trece ceva timp, sperăm că lucrarea va fi disponibilă on-line cândva și desigur difuzarea conținutului să fie gratuită. Până atunci, în cadrul Societății Culturale Ploiești Mileniul III s-a discutat despre modalitatea cea mai bună prin care ploieștenii să intre în posesia noii istorii a orașului, iar soluția aleasă a fost scrierea unei variante scurte a istoriei orașului care să nu depășească 300 de pagini. Cel care s-a încumetat să realizeze acest proiect a fost prof. dr. Gheorghe Marinică, și cu siguranță l-au recomandat calitățile domniei sale de autor a numeroase și apreciate volume de istorie locală, de literatură, și desigur de coordonator și coautor al celor trei volume ale *Marii Cărți a Ploieștilor*, dar și de înzestrat „mediator” cu cei 29 de autori ai monografiei care au trebuit să se plieze atât pe limitările generate de numărul de pagini alocate pentru fiecare capitol ori temă, cât și pe rigorile metodologice necesare pentru ca opera să fie unitară, în ansamblul său.

Din acest nou travaliu asumat de către domnul Gheorghe Marinică a ieșit zilele acestea de sub tipar volumul *Ploiești pe scara istoriei. Monografie*. Lucrarea are aceeași consacrată grafică a cărților apărute la editura Societății Culturale Ploiești Mileniul III, iar cele 264 de pagini sunt bogat ilustrate cu fotografii ale orașului și

personalităților ploieștene. Monografia are un Cuvânt înainte semnat de către ing. Nicolae Noica, membru de onoare al Academiei Române, director general al Bibliotecii Academiei Române, o personalitate a vieții intelectuale naționale și un autor important al unor studii privind edificiile emblematice ale României. Redăm mai jos câteva dintre ideile expuse de domnul Nicolae Noica în rândurile scrise de domnia sa: „Mă bucur că mi se oferă un nou prilej pentru a remarca perseverența cu care Societatea Culturală Ploiești-Mileniul III își continuă bogata activitate editorială prin publicarea unei noi și valoroase lucrări monografice, consacrată istoriei și valorilor spirituale și economico-sociale, în baza unor proiecte care onorează riguroasa și temeinica muncă de cercetare științifică a zeci de intelectuali ploieșteni și prahoveni. Țin să remarc, și cu acest prilej, valoarea științifică a monografiei de amploare enciclopedică – *Marea Carte a Ploieștilor*, lansată la Academia Română și distinsă cu Meritul Academic, care constituie o bază temeinică pentru cercetările următoare. Lucrarea de față trece în revistă, cu aceeași rigoare, evoluția așezării și a comunității ploieștene pe parcursul a peste zece mii de ani, din epoca mezolitică până în prezent, într-o manieră accesibilă tuturor categoriilor de cititori, aducând informația la zi, atât în ceea ce privește rezultatele cercetărilor arheologice, cât și evoluția demografică și economico-socială, care dovedesc faptul că Ploieștiul a fost și este un pilon de bază în Istoria țării, creator al unor valori de importanță universală”.

Cartea este structurată pe șase capitole care abordează așezarea și cadrul natural al orașului, făuritorii istoriei și valorilor locale, viețuirea umană din preistorie și până în prezent și evenimentele petrecute aici, la Ploiești, iar apoi sunt analizate dezvoltarea urbanistică,

Alexandra Stancu, „Casa căsătoriilor”

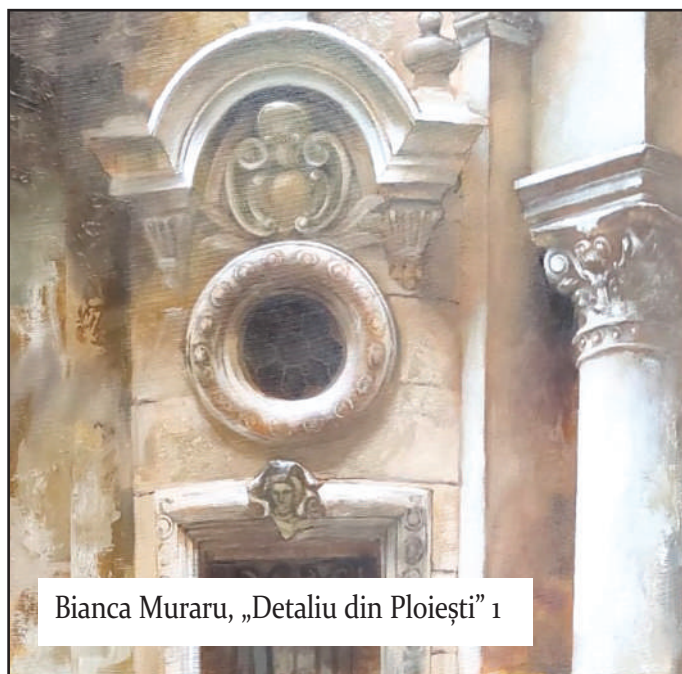
rolul administrației locale, economia – alcătuirea acesteia și impactul asupra evoluției orașului. Ultimul capitol și cel mai cuprinzător aruncă o privire asupra vieții spirituale a urbei noastre.

Autorul a acordat o atenție sporită evoluțiilor cercetărilor arheologice desfășurate în ultimele două decenii privind acest areal geografic și a subliniat permanența viețuirii umane încă de acum 10.000 de ani și care confirmă istoria milenară a vetrei Ploieștilor. Toate aceste descoperiri arheologice sunt marcate pe o hartă care oferă cititorului ocazia de a identifica punctele în care arheologii au găsit aceste dovezi de străveche viețuire. Urmează apoi evoluția medievală de la satul Ploieștilor la târgul domnesc ridicat în rang de către domnitorul Mihai Viteazul în martie-aprilie 1597 și loc de reședință domnească – Ex Curia nostra Ploiest – cum spune un document din 6 iulie 1598. Ieșind din Evul Mediu și traversând epoca modernă și contemporană, narațiunea cuprinde principalele evenimente ale secolului al XIX-lea: revoluțiile, Republica de la Ploiești, apoi cele ale secolului al XX-lea: Războaiele Mondiale, perioada dictaturii comuniste și efectele politicilor aberante ale regimului Ceaușescu care au însemnat „insecuritate, sărăcie, lipsa alimentelor și altor produse de bază, introducându-se, la fel cum s-a procedat după războiul mondial, cartelarea...”. Un alt punct forte al lucrării este acela al cuprinderii de informații și date cu referire la economie, administrație care conturează imaginea dinamică a orașului, în special în cuprinsul secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Nu în ultimul rând, învățământul, biserica, dar și cultura locală își găsesc locul meritat în economia cărții – alcătuind, așa cum am arătat mai sus, cel mai cuprinzător capitol al monografiei.

Alexandra Tătaru, „Geta Brătescu”

Ploiești pe scara istoriei este o lucrare de sinteză izvorâtă din proiectul *Marea Carte a Ploieștilor* și utilizează, respectând rigorile academice, doar acele date și informații esențiale care, grație experienței și anvergurii intelectuale a autorului, au fost selectate pentru a oferi cititorilor o imagine de ansamblu a istoriei Ploieștiului. Cartea aceasta este încă un proiect reușit al Societății Culturale Ploiești Mileniul III, o realizare onorantă și meritorie a prof. dr. Gheorghe Marinică, autorul căruia îi adresăm felicitările noastre.

Bianca Muraru, „Detaliu din Ploiești” 1

Bianca Muraru, „Detaliu din Ploiești” 2

Karma complicată a profesorului de română

Șerban Tomșa, *Amintirile unui optzecist întârziat*. Tracus Arte, 2022

Magda Răduță

Triste memorii sunt acestea: nefericiri în lanț într-o lume abrutizată, boli misterioase, insomnii cronice și depresia care încetșează totul, fără întrerupere, zeci de ani. Doar amintirile de studenție optzecistă, din căminele Grozăvești și 6 Martie, luminează – cam de pe la jumătatea cărții, dar nu îndeajuns – șirul de suferințe, ghinioane și regrete ale acestui învins de destin care a fost Șerban Tomșa (1956-2023). Volumul se oprește, de fapt, după epoca studenției: din 1981, absolventul Ion Șerban (acesta e numele lui adevărat) ajunge profesor de română într-un sat din Giurgiu și, după un an, la școala din comuna Gratia-Teleorman. Aici predă timp de aproape patruzeci de ani și, chinuit de boală, nu mai poate scrie literatură vreo douăzeci și cinci. Redebutează în 2003 cu proză (debutul cu versuri, în *Luceafărul*, e încă din 1974) și colaborează la reviste literare, are un blog de scriitor din 2008 și primește premiul Asociației Scriitorilor din București, pentru romanul *Ghețarul*, în 2010. Începe încet-încet să reintre în atenția vieții literare de la noi: romane publicate la edituri mai „centrale”, interviuri în gazete, amicitii scriitoricești reluate sau altele noi, o prezență constantă pe Facebook. Dar totul se termină fulgerător în martie 2023, la câteva luni de la apariția amintirilor.

E foarte dificil să citești acest volum memorialistic fără să cazi în capcana vânătorii de „premoniții ale sfârșitului”, chiar dacă știi că așa ceva e *lame*, cum se zice azi, și departe de orice ghid de bune practici ale recenziei de carte. Nici să nu faci tragic inventar de regrete nu e prea ușor, mai ales că ele sunt infuzate în materia aproape-fiecărui capitol. Unele sunt mahnirile ce se nasc din chinuitoare întrebare „ce-ar fi fost dacă?": cum ar fi fost dacă nu se codea să-l însoțească pe Ion Stratan, coleg de cameră și prieten foarte apropiat, într-o vizită la Nichita Stănescu? Ce s-ar fi întâmplat dacă își învingea timiditatea și citea, totuși, la Cercul de Luni? Ce-ar fi răspuns Marin Preda dacă l-ar fi întrebat până la urmă ceva când a venit să le vorbească studenților de la Litere? Nu știm, fiindcă tânărul tace. Cu o amară satisfacție, din soiul celor care seamănă primejdios de mult cu resemnarea, tace și mai târziu, în

cancelarii în care colegii, cam grobieni, nu află că e scriitor: „mă prefac, în fața celor mai mulți, că n-am scris în viața mea nimic, exceptând lecțiile pe care le predau elevilor” (p. 27).

Alte regrete sunt marile, sfâșietoarele tristeți, amestecate cu autoînvinovățire, ale celor trei iubiri neîmplinite, pentru că nemărturisite: „Toate iubirile mele au fost platonice. Am mai scris aici despre Mariana U., care mă îmbolnăvise de depresie. Eram mort după Mariana și n-am îndrăznit să intru într-un dialog coerent cu ea. [...] A fost marea iubire a vieții mele și n-am reușit să-i spun niciodată asta. În facultate am mai trăit două iubiri, tot platonice și cumva pudice, decente. [...] Niciodată nu-mi voi uita relativa indiferență cu care tratam situația. Mă consider un criminal și sunt convins că mi-am meritat soarta care a făcut din mine un om profund nefericit” (p.

112-113). Dar autoînvinovățirea e mereu însoțită de efortul, sfâșietor și el, de a căuta explicații pentru propriile alegeri: nu și-a mărturisit dragostea pentru că se temea că o va face nefericită pe femeia care îl iubea, nu a ajuns să scrie cât ar fi vrut pentru că a fost mereu solicitat de colegii care-i dădeau să citească propriile texte, fiindcă „m-au mirosit imediat că sunt ascultătorul/cititorul ideal. Nu puteam să rănesc pe nimeni prin observațiile mele”(p. 103), în sfârșit, nu i-a mai căutat pe colegii de grupă ori de armată, cei ajunși mari nume ale literaturii, ca să nu fie bănuțit că le cere favoruri. O timiditate cronică, pe care o simte blocându-i fiecare gest, și o conștientizare paralizantă a destinului inamic – acestea sunt singurele explicații la care ajunge. Pe scurt – așa cum și sentințele sunt scurte –, „Am o karmă complicată” (p. 148).

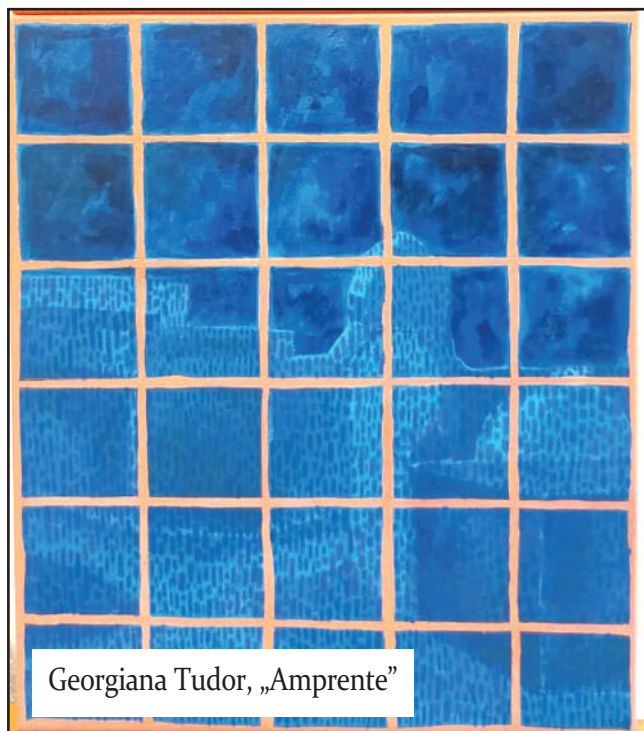
„Complicată” înseamnă multe în volumul acesta. Înseamnă, mai întâi, o condamnare de a te naște într-un loc nepotrivit, cum se vede din capitolele despre copilărie și adolescență: băiețel hipersenzitiv crescând într-o lume rurală dezumanizată, în care copii de școală primară fac pneumonie la zece ani din cauza fumatului și bărbați cu mințile îmbibate de alcoolucid rânjind animalele din curte, micul Ion se îmbolnăvește de hepatită doar când aude că învățătoarea la care urmează să intre în clasa întâi își bate elevii la palmă cu un ciomag, de nu mai pot deschide ușa. Tot complicată e și descoperirea literaturii: ca să scape de acasă (căci „mama mă bătea din orice”, p. 15), copilul se ascunde în grădină, unde citește prima carte adevărată, *Tom Sawyer*, sub un prun bătrân. Amintirile lecturilor sunt de atunci, aproape toate, sinestezice: *Cireșarii* – într-un paradis de lavandă, *Frații Jderi* – într-o dimineață de Crăciun, „când sarmalele sfârâiau pe plita încinsă, mirosind ispititor” (p. 17), Faulkner – într-un zăvoi cu ploi și sălcii, Buzatti – în cimitir, printre crini, stânjenei și liliaci. Cărțile au miros și mai târziu: când Stratan îi trimite câte un nou volum, coletul miroase a țigări de la poartă.

Complicat înseamnă și hazardul nemilos, dar și o alcătuire răsturnată a lumii. Șerban Tomșa nu îi spune decât ghinion și pare a fi o perpetuă victimă inocentă, și cu atât mai tragică, a sa. Boala misterioasă care-l îndepărtează de literatură atâta vreme vine tot dintr-o astfel de înlanțuire absurdă de întâmplări: plecat din cămin pe viscol, să nu întârzie la cursul profesorului Paul Cornea, e luat de prodecanul Pompiliu Marcea, împreună cu puținii studenți prezenți, la dat zăpada de pe Edgar Quinet. Muncește în ger, fără căciulă (o uitase în amfiteatru), câteva ore. A doua zi se trezește cu o bizară inflamație a craniului și următoarele opt luni le trăiește doar prin spitale, fără vreun diagnostic precis. Termină facultatea chinuit de dureri și cu spectrul Securității întunecând totul: secretara facultății îl avertizase că e urmărit pentru „legături cu studenții străini”. Era și greu să nu ai astfel de legături,

într-un Grozăvești care foșgaie de străini veniți la studii din toate țările prietene cu RSR, din Peru până-n Vietnam. Scena cu Alteța Sa imperială, fiul lui Bokassa, bătut de un „arab frumos”, e antologică, la fel cum e narat temeinicul confecționat de copiuțe al studentelor est-germane.

Amintirile din facultate sunt vii și dinamice, ca și cum viața cea adevărată, senină, s-ar fi concentrat în memoria lui Șerban Tomșa doar acolo. Toată trăirea în cotidian a grupului optzecist bucureștean e prezentă aici, în detalii ce trec mult de interesul strict documentar: practica agricolă de la Cochirleniul mitic, în care studenții Papadima și Mihăilescu joacă bridge cu Alexandru Sincu, iar Mihai Zamfir vorbește în portugheză cu Gelu Ionescu „să-l umilească pe șoferul care ne căra cu mașina” (p. 176), chefurile-monstru din camerele de cămin ale filologilor, chiulul de la cursurile de lingvistică, aura glorifiantă a marilor speranțe ale literelor române, cei care scriu „texte”, merg la cenaclu și sunt răsfățați de profesori. Mari speranțe mai degrabă masculine, căci Șerban Tomșa își amintește și de dezgustătorul profesor de literatură care intră într-un amfiteatru plin de studenți și anunță sec: „Eu vreau să am băieți la curs, că fetele sunt proaste, nu înțeleg nimic, vorbesc cu pereții. Dacă nu sunt băieți, vă pun absente pe toate” (p. 193). Istoria literară se scrie, iată, și așa.

În ciuda karmei atât de nedrept-complicate, Șerban Tomșa nu-și pierde nicio clipă o capacitate ce, de obicei, se fragilizează printre primele într-o viață plină de ghinioane: până la sfârșit, e capabil de admirație. În portretele colegilor de an – unii mai mult, alții mai puțin rămași în istoria literară și/sau universitară – se citesc afecțiunea și prețuirea pe care doar vocația prieteniei admirative le poate modela atât de trainic. Ultimele pagini ale volumului cuprind micromedalioane ale colegilor de generație, portrete minuscule dar cu atât mai înduioșător-convingătoare: cutare (în text sunt și numele proprii, pe care, însă, nu le trec aici) e „strălucitor, incredibil”, o colegă „sclipește” de erudiție la seminar, un al treilea are „un aer de margraf norvegian”, în sfârșit, alt cutare „era un om care n-avea timp de pierdut cu oricine”. Admirația nu se oprește la colegi; fiindcă optzecistul nu e optzecist fără Cenaclul de Luni, unul dintre cele mai atașante portrete e cel al lui Nicolae Manolescu. Spre deosebire de multe altele pe care i le-au făcut cenacliștii, din care recuperăm doar (doar?) magnetismul și infailibila judecată de valoare, Nicolae Manolescu e și uman în portretul din memoriile lui Șerban Tomșa: „Avea charismă, gust literar impecabil și curajul afirmațiilor tranșante. Inspira încredere totală. [...] Fuma aproape un pachet de Kent în câteva ore și venea însoțit de o necunoscută care ne tăia respirația” (p. 216). E un portret rar, în care marele Niki nu apare doar ca zeul literar de la catedră, iar această spune ceva despre memoria lui Șerban Tomșa: când viața a fost atât de nedreaptă cu tine, să admiri cât de luminoasă le-a fost viața celor pe care-i prețuiești e semn de mare noblețe.

Georgiana Tudor, „Amprente”

Vlad Fodor, „Fractalii”

Cristiana Aniță, „Prezent, trecut și viitor”

Amintiri și înrudiri

Horia Gârbea

În vacanță, în trecere prin Țirgu-Jiu, orașul natal al bunicii mele paterne, am revăzut Casa Danielescu, un conac frumos, acum renovat și transformat în hotel și restaurant de lux. Danieleştii îmi sînt rude printr-o dublă alianță. Petre Mugur Danielescu, fiul lui Constantin Danielescu, posesorul conacului, s-a căsătorit cu Maria Voiculescu. Aceasta era fiica Ioanei Hortopan, soră a lui Vasile Hortopan, ministru al agriculturii la un moment dat. Vasile Hortopan a fost soțul mătușii mele, Maria (m. 1978), născută Călniceanu, verișoară primară a bunicii mele paterne, Silvia Călniceanu (1901-1979), căsătorită cu generalul Titus Gârbea. Vasile și Maria Hortopan au avut o moșie întinsă în Dobrogea, la Valul lui Traian, și o fiică, Alexandra (n. 1924), emigrată în Brazilia, la Rio, unde a devenit... romancieră, și unde fiul ei, Alexandre Hortopan Faria, n. 1968, trăiește și azi.

Revenind la Danieleşti, o altă soră a lui Vasile Hortopan, Lenuța, a fost căsătorită cu Vintilă Pociovălișteanu, frate al generalului Aurică Pociovălișteanu. Ei erau veri cu străbunica mea, Ioana Pociovălișteanu, căsătorită cu Gh. Călniceanu (1859-1939). Dar fratele mai mare al lui Gh. Călniceanu, Ion, era tocmai tatăl Mariei, măritată cu Vasile Hortopan. Aurică Pociovălișteanu a fost soțul Irenei Tătăărăscu, sora lui Gh. (Guță) Tătăărăscu (1886-1957), prim-ministrul liberal, deci cumnată cu Aretia Tătăărăscu (1889-1968), căreia îi datorăm angajarea lui Constantin Brâncuși pentru a realiza monumentele din Țirgu Jiu.

Fiica Lenuței Hortopan, Ileana Pociovălișteanu (1919-2009) a avut o viață senzațională, asemănată de Constantin Bălăceanu-Stolnici, care a cunoscut-o, cu o tele-novelă. Ea a fost în țară amanta lui Mihai Antonescu. El a ajutat-o să ajungă în Elveția, cu trenul regal, după abdicarea lui Carol al II-lea, de unde Ileana Pociovălișteanu a plecat în SUA. A fost soția unui milionar, fabricant de ceasuri elvețian de origine cehă, Arde Bulova, și apoi a lui August Lindt, ambasador al Elveției în SUA și proprietar al cunoscutei fabrici de ciocolată.

Ultimului descendent al Danieleştilor, Constantin Ioan Danielescu, fiul lui Petre Mugur, i s-a retrocedat conacul, în 1998, dar a murit în 2001, probabil după ce înstrăinase clădirea.

Tante Marie, românizată de mine Tanti Marie, în copilărie, a fost verișoara primară a bunicii mele paterne. Maria Hortopan, născută Călniceanu, și măritată cu Vasile Hortopan, Tanti Marie, așadar, s-a născut pe la 1892

și a murit în 1978. A fost fiica lui Ion Călniceanu, fratele mai mare al lui Gh. Călniceanu, străbunicul meu, din Cîlnic, Gorj. Ion Călniceanu a avut patru copii: un băiat mai mare, care i-a purtat numele, Ionel, și trei fete: Angela, Maria și Alexandra. Gh. Călniceanu a fost fratele său mai mic și tatăl a nouă copii, dintre care au ajuns la maturitate doar șapte. Printre ei, a treia, bunica mea Silvia Călniceanu, căsătorită cu bunicul meu, generalul Titus Gârbea, în 1927.

Ion Călniceanu a avut o avere însemnată și o poziție socială mai înaltă decît fratele său mai mic, Gheorghe. A fost chiar senator. A și avut o casă mai ușoară: patru copii și nu nouă. L-a protejat cvasipatern pe fratele mai mic, dar copiii acestuia sufereau încă, la bătrînețe, de acest tratament, de rude mai sărace și eventual asistate. Asta deși, mai ales prin soție, furnizoare ca zestre a moșiei Bengești, străbunica mea, Ioana Pociovălișteanu, unica fată din copii puțini ai unui negustor bogat, Gh. Călniceanu era un moșier foarte cuprins. Era departe de a fi sărac, și, în plus, era funcționar cu leafă bună la Tg. Jiu. Cei patru copii ai lui Ion Călniceanu au avut, cum era firesc, destine diferite. Dar chiar atît de diferite? Mai întîi e de menționat că tatăl, Ion, a fost unul dintre primii deținători de automobil din România, pe atunci România-Mică. Din județul Gorj era oricum între primii trei. Dar acest lucru i-a fost fatal. La starea drumurilor de atunci, automobilul punea în pericol viața proprietarului și nu numai (avea chauffeur, evident). Ca urmare, Ion Călniceanu a fost și una dintre primele victime ale unui accident auto, înainte de intrarea României în Marele Război, căzînd de pe un pod sau podeț cu bîrnele avariate.

Legat de performanțe automobilistice, fratele cel mai mare al bunicii mele, Ionel Călniceanu, cel care a fost primar al orașului Țirgu Jiu, prin 1940-1941 și pe care l-am apucat, el murind în 1975, se lăuda cu o ispravă fabuloasă. Anume, mergînd cu viteză, cu Fordul său, prin anii 1925, pe drumurile desfundate ale Gorjului, a ajuns la un podeț de bîrne peste o văioagă. Nu a observat, zicea el, că podețul avea doar primele și ultimele bîrne transversale, cele centrale lipsind. Din fericire, bîrnele care serveau drept grinzi longitudinale încă existau! Printr-un noroc, aceste grinzi erau exact la distanța dintre roțile mașinii (pe atunci înguste) și, avînd viteză, el a trecut în două secunde. Observînd, în treacăt, lipsa oricăror elemente transversale.

Revenind acum la copiii senatorului Ion Călniceanu, tatăl lui Tanti Marie, trebuie spus că fata cea mare,

Angela, a murit de cancer, iar cea mică s-a călugărit. Aceasta, pe nume Alexandra, a fost, se pare, obligată de familie să devină Soeur Francesca la o mănăstire din Paris, în urma unei aventuri amoroase, fiind sedusă și abandonată. La bătrânețe, ea mai scria uneori surorii sale Marie, ca și bunicii mele, și le trimitea medicamente neînsemnate de la Paris. Cele două nu au avut copii.

Fratele cel mare a făcut studii la Paris, mi se pare că avocatură. După terminarea lor, a plecat într-o plimbare prin Europa, avînd la dispoziție bani destui pentru cîteva ani. Dintre obiectivele turistice ale Rivierei franceze și Elveției, a vizitat cu precădere cazinourile așa că, după cîteva săptămîni, a revenit acasă. A pus pe masă, în fața familiei reunite, o bancnotă de zece franci zicînd patetic:

Voici ma fortune!

După ani și ani, Tanti Marie îmi relata, încă oripilată, acest episod. Acest frate a locuit o vreme cu sora lui, Marie, într-o mansardă pe strada Arcului, lîngă baia unde a fost găsit inconștient Eminescu, demolată de comuniști. Li se confiscase tot, evident. Locuința lor iluzorie era chiar sub acoperiș, acesta spart. Când ploua, țineau în pat un lighean, care trebuia deșertat periodic. Ionel, fratele cu ghinion la ruletă, a murit relativ repede după 1949, iar Tanti Marie a venit să locuiască într-o cameră în casa bunicilor mei, unde m-am născut și eu.

Conacul lui Ion Călniceanu mai există și azi, părăsit și avariat, în Gorj, în localitatea Cornești. Așa cum am arătat, singurul descendent, strănepotul său, trăiește azi în Brazilia și nici el nici copiii săi nu au nicio intenție să-l mai revendice.

Casa Danielescu astăzi

Conacul Călniceanu-Cornești

Ileana Pociovălișteanu

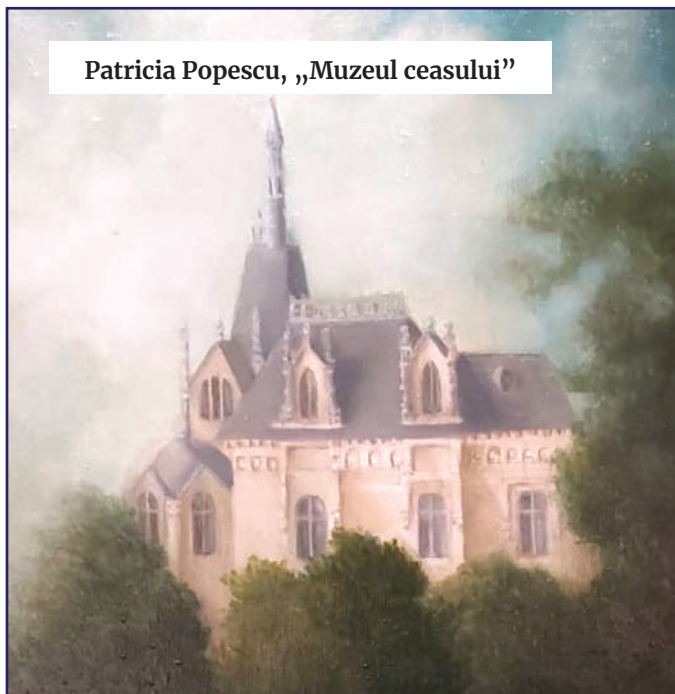
Perle școlare

Dumitra Stoica

Generate, de obicei, de inapetența pentru învățătură, perlele școlare au intrat recent în ritualul televiziunilor și al internetului, la final de an școlar, cu ocazia bacalaureatului, nu și a evaluării naționale de la sfârșitul clasei a VIII-a, întrucât examenul așa-zisei maturități permite mai mult decât probele de la vârste fragede distanța comică între două tipuri de discurs, unul academic, cvasicodificat, literar, altul colocvial, mai mult sau mai puțin gramaticalizat și culturalizat. Dincolo de umorul lor involuntar, datorat inadecvării limbajului în context, perlele școlare ascund tensiuni ideologice și mentalitare, în special o anume atitudine față de învățare, față de educație, în general, caracteristice unui timp și unei comunități. Nu este vorba în cazul lor doar de o inabilitate stilistică, ci de capacitatea de exprimare în sensul ei cel mai larg, fixat de celebra afirmație a lui Ludwig Wittgenstein: „Limitele limbajului meu sunt limitele lumii mele”. Cele mai multe și mai amuzante apar, în ultimii ani, în cazul testelor de tot felul la limba și literatura română, pentru că, spre deosebire de alte discipline, de regulă monologale ca discurs, în sensul că promovează un cod anume (al științelor umaniste sau exacte), avem de-a face la această disciplină cu o varietate extrem de mare a limbajelor: comunicare curentă, literatură, limbaj literar (corect), popular, jurnalistic, memorialistic, științific etc. Cu alte cuvinte, efortul necesar pentru a depăși „limitele lumii mele” e mai mare.

Perla tipică implică o coliziune a limbajului academic, în varianta comentariului literar și a argumentației, cu comunicarea curentă, sumară ca vocabular și refractară la abstracțiuni ca în exemplul următor: „*Luceafărul* este opera de maternitate a lui Eminescu” (teză, anii '80). Maturitatea, cel puțin până la o vârstă, dacă nu *à la longue*, este o realitate mai abstractă decât maternitatea. În plus, prezentările de opere și autori cu caracter didactic recurg frecvent la clișee ale receptării lor, fără acoperire în experiența culturală a majorității elevilor. Ce sens, altul decât convențional, cvasigolit de conținut, ar putea avea sintagma „operă de maturitate”, pentru un elev care nu ia contact mai insistent prin școală decât cu două-trei opere eminesciene sau doar cu una, eventual *Lacul*? E adevărat că programele de liceu includ mai multe poezii eminesciene și, de asemenea, elemente de istorie literară, dar

Patricia Popescu, „Muzeul ceasului”

practica e alta în cele mai multe cazuri, fapt generat de un examen de bacalaureat construit defectuos și de o precaritate cronică a abordării literaturii în școală.

Cu cât e mai mare distanța temporală între lumea operei și „lumea mea”, cu atât e mai frecventă inadecvarea, cum se poate observa în exemplele de mai jos:

„Neculce se bazează pe o tehnică de tip **corpular**, cu tente ironice, asemănându-se astfel cu Ion Creangă.” (teză, 2017)

„Lică este **șeful porcilor** din zonă...” (bacalaureat, 2024)

„Lică ne este prezentat ca un om uscățiv, cu o privire ageră și o **mustață predominantă**.” (simulare 2021)

„Cațavencu, directorul ziarului **Râșnetul** Carpaților, se autointitulează cel mai bun politician din oraș, **conspirându-se** o nouă persoană dreaptă, corectă, demnă de un mandat de deputat.” (simulare, 2021)

„Tema romanului este viața țaranului autentic copleșit de patimi. Autorul **a avut mai multe inspirații** pentru acest roman, una dintre ele fiind **vizionarea** momentului în care un tânăr țaran din satul său natal s-a aplecat și **a pupat** pământul.” (simulare 2019)

„Slova de foc și slova făurită/ **Împachetate-n carte se merită...**”

„Titlul *Baltagul* este **un topor cu două tiruri...**” (simulare 2024)

Există, însă, și o variantă neagră, nu tocmai amuzantă,

a acestei inadecvări: literatura receptată de un absolvent de liceu aproape analfabet. Inadecvarea este, în acest caz, a sistemului educativ în ansamblu, care permite ca la sfârșitul celor douăsprezece ani de școală, obligatorii, să existe asemenea situații deloc accidentale. Distanța dintre lumea elevului și lumea cunoașterii, a culturii, este, în acest caz, enormă și inacceptabilă într-o societate civilizată. Prima dintre lumi pare oglinda spartă a unei realități fără nicio coerență. De altfel, enunțurile mai mari de o propoziție rareori sunt duse la capăt. Pentru un observator distant rămân totuși amuzante noțiunile și titlurile cunoscute în haina lor nouă: „categoria arterelor poetice”, „cunoașterea prodisiatică și cunoașterea lucifirică”, „ingalbament”, „onomatopeul”, „parnasionism”, *Riga Crypta*, „texturi” (texte), *Baltagul* de Lucian Blaga, *O scrisoare pierdută* de Lucian Blaga, *Ultima noapte de iubire...* (autor necunoscut). Mai amuzante și mai oneste în agramatismul lor rămân rezolvările care se dispensează de terminologia necesară:

„Este vorba de o fată pe nume Nastasia care spune că este bătrână și Ion Sorcovă spune că să se de-a cu o pudră ceva ca să fie frumoasă și Nastasia spune vreau să fiu frumoasă! Vine Vulpașin și vreau să fiu frumoasă! Dar din păcate nu era așa era urâtă.” (simulare 2024)

Există, însă, cum spuneam la început, perle din care transpar mai evident modele timpului în materie de educație sau, în general, de valori existențiale. Producător de perle într-o formă abundentă deja este limbajul motivațional, de bună „administrare” în special a emoțiilor, total nepotrivit în cazul comentariului de text literar și nu numai, după cum se poate observa în exemplele de mai jos:

„Leiba Zibal are capacitatea de **a-și prioritiza sentimentele...**” (test 2024)

„Odată cu apariția lui Lică, **ierarhia priorităților** din viața lui Ghiță se schimbă, sacrificându-și propria soție, pe Ana, în goana după **un țel mult mai dezirabil**, și anume banii.” (simulare 2021)

„Specifică sistemului său gnoseologic este **centralizarea** tainelor în univers. În plus, poezia lui Blaga **prezintă reforme** la nivel prozodic. (simulare 2021).

Există un conflict iremedial de reprezentare a lumii între literatură și o anume înțelegere primitivă sau poate doar comercială a noțiunii de dezvoltare personală, care implică iluzia că diverse tehnici de întreținere a sănătății fizice sau mentale pot să-ți ofere mai mult decât atât. Comicul se naște aici din alăturarea unor viziuni incompatibile: existența ca labirint de motivații sociale și psihologice, dacă ne gândim la literatura realistă, sau existența

cu substrat metafizic, în cazul lui Blaga, versus existența ca jogging sau mindfulness în limbajul motivațional. Oarecum mai acceptabil este un asemenea limbaj în cadrul unei argumentații pe teme sociale sau psihologice, care intră de mai mulți ani în structura examenului de bacalaureat. Stereotip prin natura lui, însă, simplist în raport cu complexitatea psihologiei, a moralei și a relațiilor sociale, limbajul motivațional creează inevitabil surpriza comică în orice alt context decât acela specific.

Simularea bacalaureatului din martie 2019 a propus o argumentație pe tema influenței pe care o pot avea profesorii în alegerea unei cariere, plecând de la un text memorialistic al lui Ion Barbu. Profesorul Banciu de la Liceul „Gh. Lazăr” din București, spune memorialistul, l-a făcut să descopere rigoarea, „emoția în fața frumuseții unei teoreme matematice și patima cercetării”. Intrumentele palpabile la care a recurs merită amintite ca să nu uităm că pasiunea veritabilă cere multă muncă: maculatorul, caietul de teme pe curat, caiet de extemporal și, nota bene, „abonament în masă la *Gazeta matematică* !” Cu rare excepții, lucrările de la simulare cu care am luat contact consideră profesorul esențial în alegerea carierei, în sensul că, dacă nu-ți place profesorul, nu-ți place nici materia pe care o predă. Trebuie să fie pasionat, dedicat, implicat, să coopereze, să posede „un tumult de cunoștințe”, să fie „înțeleghător”, „cu cât își dă mai mult silința, cu atât interesul elevilor crește”, dacă nu materia lui va trezi o adevărată „repulsie.” Nimic despre vocație, despre alegeri foarte personale, fără legătură cu prestația profesorilor. Nimic despre factorul economic, statistic vorbind, mai important decât orice profesor. Argumentațiile de la simulare prind foarte bine modelul de relație profesor-elev la modă de câțiva ani, cu succes în special la un public prea puțin informat: un profesor carismatic, în stare să facă minuni și un elev „vrăjit”, căruia i se dă sau e convins „să acumuleze informație” și „să-și formeze un bagaj de cunoștințe”. Pentru o majoritate substanțială a absolvenților de liceu, cunoașterea este „un bagaj”, iar educația, seducție, lucru formulat destul de clar de unul dintre elevi, hotărât „să cultive plăcerea în cadrul instituțiilor de studii superioare”, după luarea bacalaureatului. Într-un asemenea context fantezisto-populist, perlele sunt mai interesante decât argumentația în sine și mai aproape de adevăr:

„Un profesor poate fi un model în sine pentru elevii săi. Un om care iubește ceea ce face va fi întotdeauna privit cu **compasiune** și respect.”

ROUEN, ORAȘUL LUI FLAUBERT ȘI CORNEILLE, O DESTINAȚIE DE VACANȚĂ DE NERATAT

Diana Rînciog

În plin sezon estival, gândul mă poartă la destinațiile minunate din Franța, dintre care, în ceea ce mă privește, una preferată este capitala Normandiei, orașul Rouen, de care se leagă numele a doi scriitori celebri, Gustave Flaubert și Pierre Corneille.

Este un loc plin de vestigii istorice, cu o splendidă catedrală, cu străduțe pitorești, statui simbolice, muzee și o universitate de prestigiu. Am avut șansa, în descinderile mele, de a vedea multe dintre aceste locuri, inclusiv un spectaculos joc de lumini, proiectate pe clădirea catedralei, având ca temă impresionismul.

Despre Rouen, Maupassant nota într-o scurtă povestire, *Un Normand* (*Un normand*): „Rouen, la ville aux églises, aux clochers gothiques travaillés comme des bibelots d'ivoire [...]. Ici, la flèche de la cathédrale, le plus haut sommet des monuments humains.” („Rouen, orașul bisericilor, clopotnițelor gotice, lucrate ca niște bibelouri de fildeș [...]. Aici, turla în formă de săgeată a catedralei, cel mai înalt pisc al monumentelor omenești” – traducerea noastră).

Într-adevăr, catedrala din Rouen este unică în Franța prin suprafața și decorul său. Este o operă armonioasă, deși cu elemente de mare diversitate. Turla acesteia a fost cuprinsă de flăcări chiar în iulie 2024, stârnind o mare emoție, pentru că ne-am amintit cu toții de incendiul de la Notre-Dame din Paris din aprilie 2019...

O altă construcție este *Le Gros Horloge*: terminat în 1529, acest ceas era destinat să furnizeze locuitorilor o serie de indicații precise precum semnele zodiacale, ori reprezentarea diferitelor meserii. Oamenii erau fascinați de acest mecanism, iar opera de artă este și azi o emblemă a urbei.

Un obiectiv de vizitat neapărat este Muzeul Flaubert, aflat în zona centrală a orașului, într-o grădină minunată. Este locul unde s-a născut autorul romanului *Doamna Bovary*, într-o cameră de la etaj a acestei clădiri (*Hôtel-Dieu*), construite în 1755, pentru a servi drept locuință chirurgului-șef (se știe că tatăl lui Gustave, dar și fratele Achille, au avut această meserie). De altfel, muzeul găzduiește multe exponate din domeniul științei medicale, constituind un interesant parcurs în evoluția instrumen-

telor și metodelor din acest sector.

În plus, vecinătatea Senei contribuia la refacerea bolnavilor, orașul întreg fiind legat de acest reper acvatic, ce îl va inspira și pe Flaubert în activitatea lui literară. Cei ce navigau pe Sena, vedeau, în ceas de noapte, ca pe un far, doar lumina din camera unde scriitorul zăbovea pentru a-și scrie opera ori a redacta epistolele ce îl mențineau legat de lumea exterioară pe el, *pustnicul de la Croisset* (azi nu mai există decât pavilionul de vânătoare din reședința secundară a familiei, cumpărată la țară, pentru a-l îngriji pe tânărul Gustave, după ce s-au declanșat problemele sale de sănătate).

Cât despre monumentul dedicat lui Flaubert, el a fost ridicat în 1890, la zece ani după moartea scriitorului, din fonduri publice colectate la Paris și Rouen. Sculptorul care a realizat opera se numește Henri Chapu și lucrarea, executată în marmură albă de Carrara, a fost precedată de vreo sută de schițe. Partea centrală a monumentului o reprezintă o tânără femeie, figură alegorică a *Adevărului*, evocând caracterul realist al literaturii lui Flaubert, în timp ce oglinda de la picioarele sale are rolul de a reflecta realitatea. *Adevărul* este așezat în echilibru pe marginea

fântânii. Cu mâna stângă răsfoiește cartea nemuririi, pe care se pregătește să scrie numele lui Flaubert cu o pană de gâscă, ținută cu mâna dreaptă. Sculptura se sprijină de o stâncă, iar o ramură de dafin vine să îndulcească tot acest complex mineral. Deasupra, în basorelief, apare portretul romancierului. Monumentul are gravate titlurile principalelor opere ale scriitorului: *Doamna Bovary*, *Ispitirea Sfântului Anton*, *Educația sentimentală*, *Bouvard și Pécuchet*. Inaugurat pe data de 23 noiembrie 1890, pe ploaie și vânt, într-o atmosferă de indiferență a locuitorilor din Rouen, evenimentul se bucură însă de prezența numeroșilor prieteni scriitori, dintre care îi amintim pe Émile Zola, Edmond de Goncourt, Guy de Maupassant. Ulterior, monumentul este transportat pentru a fi expus în grădina Muzeului Flaubert, în anul 1982.

De orașul Rouen își leagă numele un alt mare scriitor din secolul al XVII-lea, Pierre Corneille. Există și un liceu cu numele său, instituția prestigioasă pregătind elevi de vreo patru sute de ani (anul fondării este 1593). De asemenea, localnicii se pot lăuda cu un frumos muzeu de artă, o universitate de notorietate, o Alianță franceză etc. De pildă, Muzeul de Artă a fost înființat de Napoléon Bonaparte în 1801 și se află într-o clădire proiectată de Louis Sauvageot, construită între 1877 și 1888. Colecțiile sale cuprind picturi, sculpturi, desene și obiecte de artă.

Universitatea *Mont-Saint-Aignan* datează din 1966 și avea, conform statisticilor, aproape 30000 de studenți în

anul 2019. Am avut oportunitatea de a participa în 2016 la un excelent colocviu internațional *Flaubert fără frontiere*, dedicat primelor traduceri din opera scriitorului în toată lumea. Evenimentul găzduit de universitate a prilejuit comunicări, reflecții despre aceste prime traduceri, cu diferite aspecte legate de copertă, titlu, cenzură, calitatea textelor etc. Aceste consemnări justifică, o dată în plus, preferința mea pentru a vizita și revizita un oraș plin de istorie, artă, dar și de dinamism economic, științific, cunoscut fiind faptul că Rouen, reședința departamentului Seine-Maritime și a regiunii Normandia de Sus, are aproape 120.000 de locuitori, dar cu împrejurimile aglomerarea urbană ajunge la aproximativ jumătate de milion de locuitori.

Centrul orașului Rouen este fermecător, păstrându-se foarte bine multe clădiri din lemn, ce străjuiesc străduțele pietruite. Partea veche este încântătoare prin monumentele sale: Catedrala, Ceasul, Piața Veche, Biserica *Saint-Maclou*, Abația *Saint-Ouen* și multe altele. Unul dintre cele mai importante orașe istorice din Franța, Rouen este legat și de numele eroinei Ioana d'Arc, ea murind aici la data de 30 mai 1431, arsă pe rug în Piața Veche, acuzată, cum știm, de erezie.

Rouen, oraș cu rezonanță profundă în numeroase domenii, merită străbătut la pas; el are și avantajul de a se afla destul de aproape de Paris (113 km), călătoria cu trenul având o durată de aproximativ o oră și jumătate. O destinație de notat în agenda de vacanță cu proxima ocazie!

A XXIII-a întâlnire a Cenaculului Literar *Atitudini*

Întâmpinând mireasma fermecată a lunii august, atitudiniștii s-au reîntâlnit sâmbătă, 3 august 2024, pentru cea de-a XXIII-a oară.

Întâlnirea a debutat prin citirea unui fragment scris de Aurel Antonie, urmând apoi rubrica „Cea mai recentă creație”. Tinerii atitudiniști și-au împărtășit sentimentele, începând cu poezia Dariei, încărcată de emoție, continuând cu Alexia, autoarea unei poezii despre anii de liceu; Costin a citit o poezie „simbolistă”, iar rubrica s-a încheiat cu poezia Denisei.

Momentul „Celei mai recente opere citite” a fost prezentat de Alex prin recomandarea a două cărți de tip fantasy: *Zei americani* (Neil Gaiman) și *Vrăjitorul* (Gene Wolfe); Teodora recomandă colecția „Penguin Classics”, cu *The Life of a Stupid Man* (Ryunosuke Akutagawa).

„Autorul lunii”, rubrică susținută de Maria, ne-a făcut cunoscută viața și cariera prozatorului irlandez James Joyce, unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului al XX-lea. Captivați de dorința de cunoaștere, membrii cenaculului au participat la un joc de cultură generală, conceput de Adriana. Atitudiniștii au fost provocați să recunoască tablouri și pictori celebri, după imaginile prezentate. Jocul a deschis drumul „Instantaneului literar”, un exercițiu de creație rapidă, prin care membrii cenaculului „se aflau în același muzeu”, dar fiecare trebuia să își imagineze povestea tablourilor împărțite de Adriana în cadrul jocului precedent.

Au fost prezenți: Teo Ș., Alex, Alexia, Laurențiu, Ariana, Diana, Daria, Teodora, Denisa, Maria, Adriana, Costin și Dan. (Ariana Monica Bădicioiu)

Daria Iordache

Ziua în care nu am mai fost om

Mulțime de gânduri și dureri,
Halofrastic.
M-am cufundat în ignoranță,
Am amuțit... doar suntem tineri,
Iar a face ce spui tu, era o uzanță.
E de un penibil absolut
Nici nu m-am cunoscut,
Umbră mă presai, eu să execut.

Și n-am meritat vreo floare,
Cu toate c-am sângerat, zgâriată de spini...
Nu!
M-ai descompus de jos până la minte
Urli singură, suspini
O voce îmi bânuie nopțile,
„Cu ce-am greșit ca să mă chinui?”
Pustii ce-mi sunt morțile.
Mi-am văzut corpul împrăștiat în bucăți,
De atunci, am încetat a mă mai iubi.
Erai doar un copil,
Păcat că eu eram un copil mai blând.
Nu mi-am pus un voal pe cap,
Dar din privirile aruncate, am înțeles...
Ar fi trebuit să mă sufoc cu el.

Costin Dobre

Firul vieții

Într-un final mă opresc
de parcă am găsit ceva
și-n inima norului
pătrund ușor, pătrund încet,
pătrund cu ființa.
Oh, din venele razelor nu ies.
Printre sensuri 'mi-azvârl ochiul
și găsesc întreg necunoscutul
pe-o parte a bolții
din care scot firul ...
firul Ariadnei, firul vieții.
Îl sărut cu buzele frunzelor
și-l descopăr.
E scris, e scris înclinat un nume
de care n-am auzit, dar în palme îl simt
ca o pană de înger.
Îl trag către mine
și-mi zic:
„Să fie numele cântecului
pe care zeii l-au compus
pentru tine?”
Într-un final firul
se preface-n poezie.

CE-A MAI RĂMAS DIN ONORABILITATEA PRESEI

Ion Bogdan Lefter

În numărul din martie al *Atitudinilor* am promis că voi prinde în insectarul rubricii de față, în ácele ei ascuțite, precaritățile și malversațiunile mediatice ale perioadei pe care o traversăm. Deturnat de grupajul bridgistic din aprilie, când am răspuns la ancheta revistei și-am mai continuat în alte patru episoade, revin și reînnod firul abia acum. Mai bine mai târziu...

În două trepte: întâi – observații despre năravurile ziaristicii actuale, la modul general, „metodologic” (de astădată – despre presa scrisă tipărită și „virtuală”); data viitoare – un probatoriu de erori, gafe, prostioare și alte păcate recurente, coborând în concretul meseriei.

Regulile „clasice” ale presei presupuneau verificarea informațiilor din două sau trei surse și redactarea îngrijită, descriptivă, precisă, chiar dacă rapidă, contra-cronometru. Acum, când telefonía mobilă și Internetul permit raportarea aproape instantanee „de la fața locului”, oriunde se întâmplă ceva, noutățile „crapă” toate („*breaking news*”), fără verificări, confruntări, confirmări, în relatări adesea împiedicate, cu bâlbâieli și formulări anapoda. Sunt și circumstanțe care salvează de la derapaje gravissime: de pildă faptul că „la fața locului” se află de obicei pâlcuri de ziariste și ziariști care se tot consultă, participând la elaborarea unui produs jurnalistic comun, la o „medie” mai onorabilă a faptelor. Dezavantajul e diminuarea considerabilă a calității și a personalității echipelor reportericești, încât între instituțiile mediatice nu se mai văd decât diferențele de opțiuni ale dirigitorilor, câteodată onorabil-morale, alături de zgustător de partizan-politice.

De multe ori sunt știri „din surse” sau „pe surse”, adică obținute discret de ziariști, ca pretutindeni și-ntotdeauna, doar că atribuirea seacă trădează scăderea standardelor profesionale ale presei și o lipsă tot mai gravă de scrupule în tabăra politicianilor: vechea formulare „conform unor surse care au dorit să-și păstreze anonimatul” nu era doar cam prea lungă pentru a mai fi folosită în vremuri din ce în ce mai grăbite, ci sugera și seriozitatea schimbului de informații, în condițiile în care se știa că regulile de verificare sunt respectate, „anonimatul” protejându-i pe dezvăluitorii unor adevăruri, nu pe niște trișori care ar trebui să întrețină o relație de încredere cu jurnaliștii.

În presa scrisă, așa-numitele „editoriale”, articole semnate de redactori seniori sau de invitați afiliați, deci indica-

toare ale liniilor asumate de redacții, practica „pe vremuri” seriozitatea, echilibrul, ponderația. Astăzi – mai rar, specia fiind și ea alterată, uneori grav, de exagerări, de supoziții nesprijinite pe fapte și dovezi, de „justițiarism”, de pamfletarism.

Rețeta „clasică” a știrilor era cea a livrării informațiilor în cercuri concentrice: mai întâi cea principală, „esența” faptelor raportate, apoi detaliile disponibile, tot mai numeroase, contextualizări, de obicei fără calificative și interpretări, lăsate pentru „editoriale”, pentru articolele de analiză și „de opinie” (în paginile „*op-ed*” din presa anglo-saxonă). Formulă adeseori încălcată actualmente, începând de la titluri, care, în loc să lanseze pe scurt subiectul, au căpătat alt rol, și anume cel de captare a atenției prin vocabule stridente sau ambigue și prin enunțuri-capcană, uneori de-a dreptul false, care să-i facă pe cititori să creadă că urmează ceva teribil. Apoi citești și te lămurești!

În Internet au ajuns să domine alte proceduri: titlurile spun doar că vei afla ceva despre..., nu ce anume, căci există riscul ca știrile să nu mai fie „deschise” dacă știm din start despre ce e vorba. Nici în primele fraze nu se spune clar ce s-a-ntâmplat, căci și ele sunt uneori vizibile alături de titluri, înainte ca „utilizatorii” să „între” pe paginile respective, „să facă *click*”. Or, publicitatea caută *site*-urile cu numere mari de „accesări”, iar redacțiile se conformează și, între calitatea informațiilor și bani, îi aleg pe ultimii, obligându-și cititorii să „coboare” în text până la paragrafele ulterioare pentru a înțelege ce și cum. Pe scurt, logica profiturilor sau doar a supraviețuirii financiare o bate pe cea a profesionalismului jurnalistic.

Sursele analizelor internaționale, care erau cândva citate obligatoriu de la bun început, sunt acum menționate adeseori după primele secvențe, când s-a creat deja impresia c-ar fi vorba despre elaborări ale jurnaliștilor locali care semnează „știrile” și poate că nici nu mai observi că de fapt e o preluare după un ziar occidental sau după un *site* de informații și/ sau investigații și/ sau interpretări politice/ economice/ „geo-strategice”. Ce-i drept, îți poți da seama pe parcurs, căci aproape întotdeauna traducerea sunt mizerabile, făcute de programele de conversie lingvistică automată!

...Fără să uit să adaug iar și iar că-n zilele noastre mai există și instituții de presă ori „module”, rubrici, emisiuni serioase, și gazetari buni, cu standarde etice și profesionale corecte...

FIE SĂ RENASCĂ!

Mihai Ioachimescu

Realizez abia acum că este prima oară când vorbesc despre formația Phoenix la timpul trecut. Mesajul acestei trupe legendare, condusă magistral de regretatul Nicu Covaci, se pare că este nemuritor. Melodiile lor se pliază perfect pe așteptările, dar și pe traumele noastre ca nație. Tocmai de aceea nu mai este un secret pentru nimeni faptul că sportul a reușit, în această vară, să ne unească și să ne dea o frescă autentică de patriotism și de iubire de țară.

Unul dintre profesioniștii sportului prahovean, antrenorul de volei Robert Tvardochlib, a avut amabilitatea să mă primească și să mă consilieze despre lumea voleiului. Discuția despre volei m-a făcut să privesc turneul olimpic de la Paris cu alți ochi. Am înțeles rapid că turneul olimpic este cea mai puternică competiție, deoarece participă doar 12 echipe. Victoria României, la ultimul European, la masculin, în fața Franței (cea care a triumfat la J.O.) a părut o minune vizavi de starea voleiului autohton. La bază însă, lucrurile stau cu totul altfel.

Robert Tvardochlib păstorește două grupe de fete. Grupa de cadete (născute 2008-2009) și grupa de speranțe (2010 și mai mici). „Am aproape 50 de fete la speranțe. Multe dintre ele nici nu știau să alerge când au venit la sală,” îmi spunea antrenorul. La cadete lucrurile stau puțin altfel. Ele au participat deja în campionat. Nucleul lotului este în jur de 16 fete. Se speră de asemenea ca în toamnă să înscriem și grupa de speranțe în campionat. Și la junioare este nevoie de un nucleu de 16 fete, cu care să se poată face performanță. Fără a poza într-un Sisif modern, interlocutorul nostru a conchis că munca cu ele este într-adevăr titanică.

Contextul în care se dezvoltă voleiul feminin nu este

unul legat de vreo tradiție specială. La senioare, în județ, nu s-a făcut niciodată mare performanță. La băieți a fost altceva. Tricolorul LMV Ploiești a fost campioană națională. S-au investit bani frumoși acolo, pentru a se putea lua titlul.

În general „bazinul” din care se face selecție, la fete, este cel al elevelor care învață bine. Vin fete bune, care își deschid rapid aripile și zboară către zări mai bune. Am avut o șefă de promoție de la Colegiul Regina Maria (Alexandra Ilie), dar și o tânără care este studentă la Londra, la Facultatea Aero-Spațială (Delia Stamate). Delia joacă volei cu rezultate bune, în Marea Britanie, la nivel universitar.

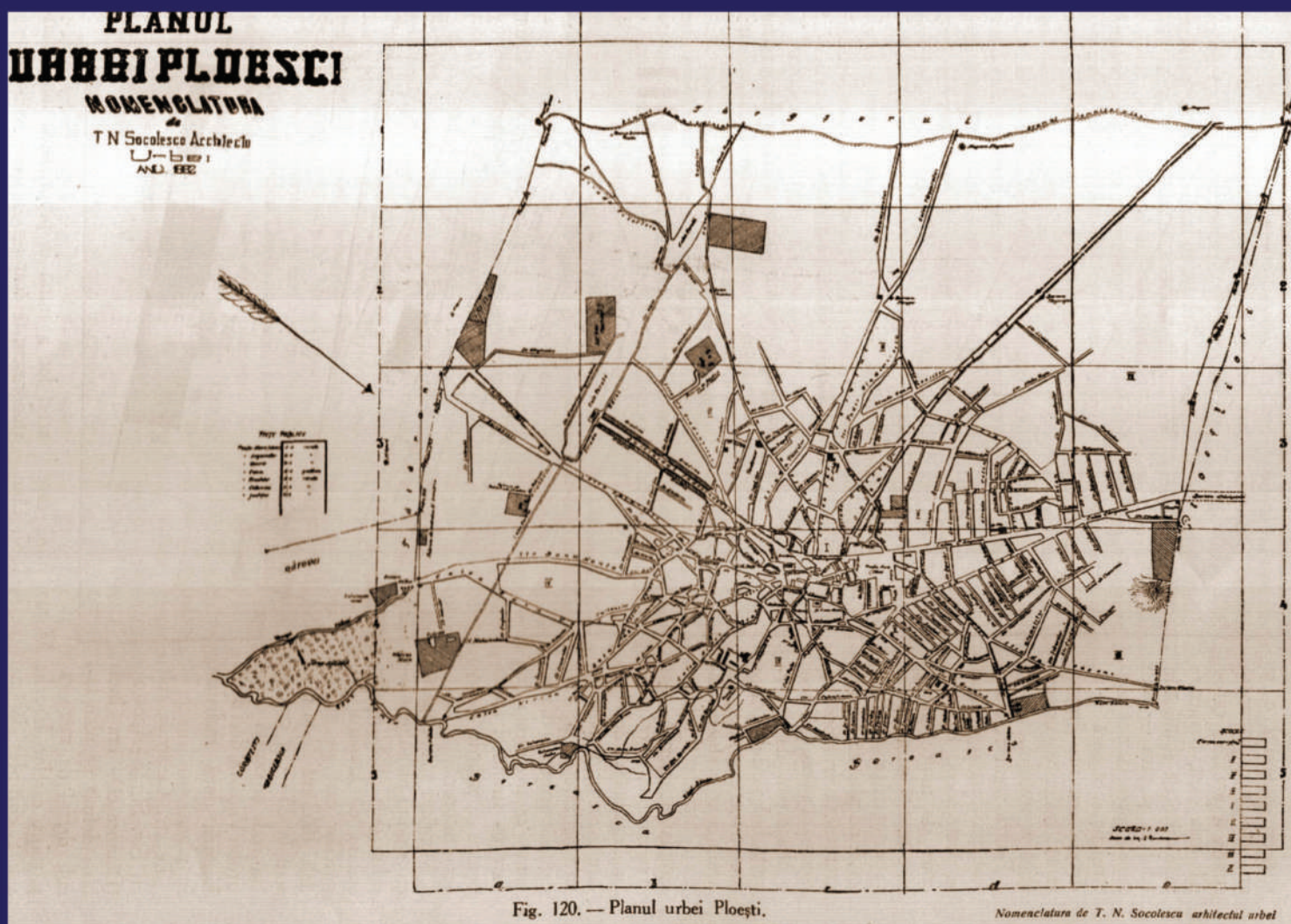
Discuția cu Robert sare surprinzător în lumea ideilor, iar partenerul de dialog simte nevoia să îmi spună că uneori este bine să te încarci spiritual în locuri speciale. „Cu toate că sunt catolic, am fost curios să văd cel mai sfânt loc al Ortodoxiei și anume Muntele Athos. Am fost cu un grup de prieteni. Am plecat cu mașinile și am ajuns la Oreanapolis. Grupul a fost organizat și am făcut vizite la mai multe mănăstiri, cu microbuzule. Am fost și la schitul românesc și am participat la slujbe acolo. Slujbele de noapte mi s-au parut înălțătoare.”

Vizita la Sala Doroftei nu s-a încheiat până când tânărul antrenor nu mi-a spus că baiatul lui, Berthold, care și-a făcut studiile universitare în Marea Britanie, a jucat volei de performanță acolo. Vârful carierei a fost la Coventry, acolo unde ploieșteanul nostru a câștigat titlul universitar.

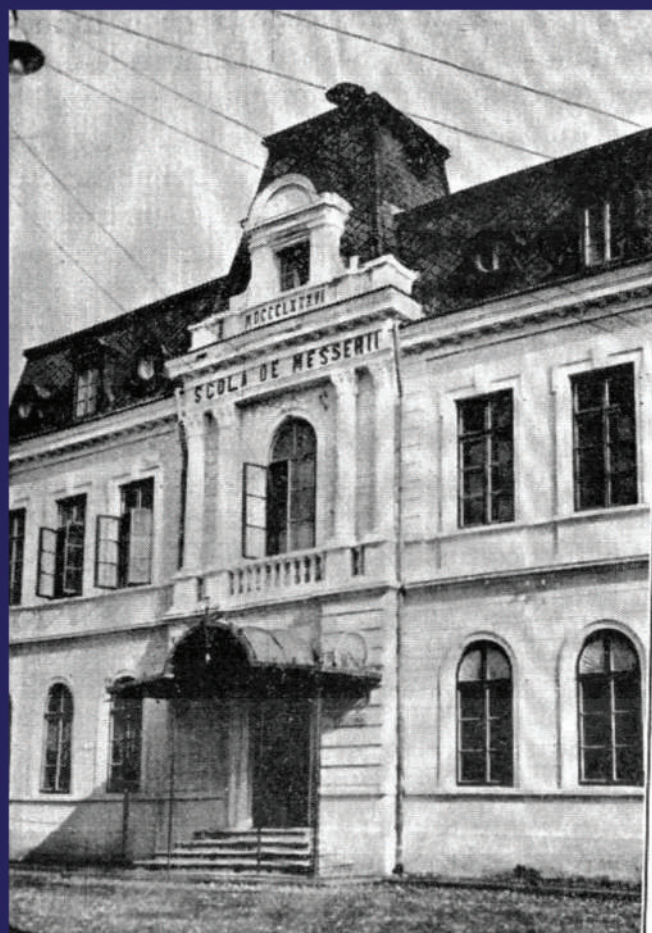
Așa stând lucrurile, în scurt timp sperăm ca voleiul feminin să aduca fani și spectatori la meciuri. Nu ar fi o idee rea ca fetele de la CSM Ploiești să joace în Sala Sporturilor Olimpia. La urma urmei, sperăm că voleiul feminin să reușească o calificare spectaculoasă la viitoarele jocuri olimpice. Los Angeles 2028 nu mai pare așa de departe...

Toma N. Socolescu,
Planul urbei Ploesci (1882)

Sediul Școlii de Arte și Meserii,
ieri și astăzi

